

BONODA DÜZENLEME YERİ

İsmail Özgün KARAAHMETOĞLU*

ÖZ

Bononun şekli şartlarından düzenleme yeri alternatif zorunlu bir unsur olarak kabul edilmektedir. Bu yüzden düzenlendiği yer gösterilmeyen bir bono, düzenleyenin adının yanında yazılı olan yerde düzenlenmiş sayılır. TTK'da konuyla ilgili hükümlerinde bonodaki düzenleme yerinin nasıl ve ne şekilde tespit edileceğine dair herhangi bir bilgi verilmemiştir. Bu çalışmada bonoda düzenleme yerine dair hem Yargıtay kararları hem de doktrindeki görüşler ışığında yapılan tartışmalara değinilerek düzenleme yeri ile ilgili hukuki sorunların ortaya konulması ve bunlara bir çözüm getirilmesi amaçlanmıştır. Bu bağlamda bonoda düzenleme yerinin anlamı, önemi, bu yer açısından özellik arz eden durumlar (mülki idari birim ve kısaltılarak yazılabilme), hükmün ele alındığı düzenlemenin hukuki yerindeliği ve düzenleme yerinin geçersizliğine bağlanan hüküm ve sonuçlar (soyut borç ikrarı) Alman, İsviçre ve Türk hukuku çerçevesinde ayrıntılarıyla incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Bono, alternatif zorunlu unsur, düzenleme yeri, mülki idari birim, soyut borç ikrarı.

PLACE OF THE ISSUE IN THE BILL

ABSTRACT

The place of issue is considered as an alternative mandatory element from the formal elements of the bill. Hence, a bill that does not show its place of issue is deemed to have been issued in the place written next to the issuer's name. No data has been specified in the Turkish Commercial Code (TCC) regarding how and no matter how the place of issue in the bill will be recorded in the relevant provisions. In this study, it is intended to clarify the legal problems related to the place of regulation and to find a resolution to them by referring to the discussions made in the consideration of both the decisions of the Supreme Court and the opinions in the doctrine. Within

* **Arş. Gör. Dr.**, Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ticaret Hukuku Anabilim Dalı/ KAYSERİ, e-posta: o.z_g.u.n@hotmail.com

ORCID : 0000-0002-9660-4575

DOI : 10.34246/ahbvuhfd.933983

Yayın Kuruluna Ulaştığı Tarih : 17/01/2021

Yayınlanmasının Uygun Görüldüğü Tarih: 26/04/2021

this context, the content and significance of the place of issuance in the bond, the special situations in terms of this place (the civil administrative unit and reductively writing), the legal appropriateness of the regulation in which the provision is ensured, and the provisions and consequences linked to the invalidity of the place of issue (abstract acknowledgment of debt) has been examined thoroughly within the scope of German, Swiss and Turkish law.

Keywords: *Bill, alternative mandatory element, place of issue, the civil administrative unit, abstract acknowledgment of debt.*

I. GENEL OLARAK

Bono (6102 sayılı TTK m. 776), diğer bir adıyla emre yazılı senet (6762 sayılı TTK m. 688 ile 865 sayılı Kanun'un 604. maddesi) bir kambiyo senedir. İsviçre ve Alman hukukunda ise bonoyu ifade etmek için sırasıyla OR Art. 1096'da ve WG Art. 75'te '*eigener Wechsel*' ibaresi tercih edilmiştir. Bono, bir ödeme aracı ya da teminat amaçlı olarak kullanılmasının yanı sıra kredi işlevine de sahiptir¹. Kimi zaman da bono kısa vadeli yatırım aracı olarak da kullanılmaktadır².

Bono esasında düzenleyen ile lehtar³ arasındaki hukuki ilişkiyi⁴ tesis eden bir ödeme vaadi niteliğindedir⁵. Bu yüzden, bonoyu düzenleyen asli borçlu

¹ Fırat Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, Güncelleştirilmiş 21. Bası, Turhan Kitabevi, 2017, s. 207; Reha Poroy/Ünal Tekinalp, Kıymetli Evrak Hukuku Esasları (Çek Kanununun Yorumu İle), Gözden Geçirilmiş 21. Bası, Vedat Kitapçılık, 2013, N. 410, s. 281; Abuzer Kendigelen/İsmail Kırca, Kıymetli Evrak Hukuku (Genel Esaslar-Kambiyo Senetleri), Güncellenmiş 3. Bası, Onikilevha Yayıncılık, 2020, s.160; Mehmet Bahtiyar, Kıymetli Evrak Hukuku (Ders Notları- Soru Örnekleri), Güncellenmiş 18. Bası, Beta Yayınevi, 2020, s. 121-122; Ali Bozer/Celal Göle, Kıymetli Evrak Hukuku, Güncellenmiş ve Genişletilmiş Sekizinci Bası, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, 2018, s. 183 ve 184; İsmail Kayar, Kıymetli Evrak Hukuku, Altıncı Bası, Detay Yayıncılık, 2013, s. 122.

² Öztan, s. 208; Bahtiyar, Kıymetli Evrak, s. 122; Kayar, s. 123.

³ Lehtar tüzel kişi de olabileceğinden TTK m. 777/1/e'deki ifadenin '*kime veya kimin emrine ödenecek ise onun adı-soyadını ya da unvanını*' şeklinde yazılması gerektiği yönündeki görüş için bkz. Mehmet Bahtiyar, "Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'nın Dili İle Bazı Hükümlerinin Değerlendirilmesi", 2005, 18(61), TBB, s. 99, <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2005-61-183> Erişim Tarihi 25.11.2020.

⁴ Pekâlâ bono ciro edildiğinde veyahut bonodan ötürü sorumlu kişiler lehine aval verildiğinde bu sayı artacaktır. Bkz. Bahtiyar, Kıymetli Evrak, s. 121.

⁵ Gönen Eriş, Türk Ticaret Kanunu Hükümlerine Göre Kıymetli Evrak, 1. Baskı, Seçkin Ya-

sıfatına sahiptir⁶. Şu hâlde bir bonoyu düzenleyen⁷ kişi, tıpkı bir poliçeyi kabul eden gibi sorumludur (TTK m. 779/1). Nitekim bonoyu düzenleyen ile ödeme yapacak kişi aynı olduğundan, muhatabın varlığından bahsedilemez⁸.

II. BONONUN ŞEKLİ ŞARTLARINDAN DÜZENLEME YERİ⁹

Bir senedin bono sayılabilmesi için TTK m. 776'da sayılan unsurların TTK m. 777/1 hükmü uyarınca bu senet içerisinde bulunması gerekir. Bu bağlamda bonodaki şekli unsurlar mutlak zorunlu kayıtlar, alternatif zorunlu kayıtlar ile ihtiyari kayıtlar olmak üzere üçe ayrılır¹⁰. Şu hâlde senede açıkça yazılmamış olsalar bile eksiklikleri başka bir yoldan giderilmiş sayılan kayıtlardan biri olan bonoda düzenleme yeri alternatif zorunlu kayıtlar içerisinde değerlendirilir¹¹. Diğer bir deyişle, her ne kadar düzenleme yerinin bonoda yer alması zorunlu

yıncılık, 2014, s. 538; Kendigelen/Kırca, s. 161; Bozer/Göle, s. 182.

⁶ Bahtiyar, Kıymetli Evrak, s. 121; Bozer/Göle, s. 181.

⁷ Düzenleyen ibaresinin kambiyo senetlerinden yalnızca bono için kullanılması gerektiği yönündeki görüş için bkz. Bahtiyar, TBB, s. 87.

⁸ Arthur Meier Hayoz/ Hans von der Crone, Wertpapierrecht, Zweite, überarbeitete Auflage, Stämpfli Verlag AG Bern, 2000, § 14, Rn.4, s. 205; Werner Schoele, Der Wechsel, Heft 78, R. Booberg Verlag, 1956, s. 7; Öztan, s. 207 ve 208; Kendigelen/Kırca, s. 162; Bahtiyar, Kıymetli Evrak, s. 121; Bozer/Göle, s.181; Kayar, s. 121-122.

⁹ Bonoda 'düzenleme yeri' ibaresi yerine sırasıyla TTK m. 672/4, 707/1, 781/3, 796/2, 821/1'de de görüleceği üzere 'düzenlenme yeri' ibaresi kavramı kullanılmıştır. Ancak biz 'düzenleme yeri' ibaresinin kullanılmasının daha yerinde olacağı kanaatiyle söz konusu maddenin yazımında kavramı bu şekilde kullanacağız.

¹⁰ Yaşar Karayalçın, Ticaret Hukuku Dersleri (II. Ticari Senetler -Kambiyo Senetleri-, Üçüncü Baskı, Güzel İstanbul Matbaası, 1964, s. 78; Hayri Domaniç, Kıymetli Evrak Hukuku ve Uygulaması, TTK Şerhi-IV, 1. Bası, Eskin Matbaası, 1990, s. 478; Talih Uyar, "İcra Hukukunda Bono'nun (Emre Muharrer Senet'in) Geçerlilik Koşulları", 2008, 20(74), TBB, s. 291, <<http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2008-74-395>> Erişim Tarihi 25.11.2020; Talih Uyar/Alper Uyar/ Cüneyt Uyar, İcra Hukukunda Kambiyo Senetleri (İİK. 167-170b), 4. Baskı, Bilge Yayınevi, 2013, s.5; Poroy/Tekinalp, N. 215 vd., s. 158 vd.; Hasan Pulaşlı, Kıymetli Evrak Hukukunun Esasları, Genişletilmiş ve Güncellenmiş 5. Baskı, Adalet Yayınevi, 2017, s. 131; Basler Kommentar Wertpapierrecht, Marc Grüninger/ Bruno Hunziker/ Gerhard Roth, Helbing Lichtenhahn Verlag, 2012, Art 991 OR, Rn. 24; Oğuz İmregün, Kıymetli Evrak Hukuku (Genel Hükümler-Kambiyo Senetleri-Makbuz Senedi-Varant), 1. Bası, Filiz Kitabevi, 1995, s. 52; Kendigelen/Kırca, s. 164; Bahtiyar, Kıymetli Evrak, s. 126-127; Bozer/Göle, s. 185; Kayar, s. 124.

¹¹ Fahiman Tekil, Kıymetli Evrak Hukuku, Beta Yayınevi, 1980, s. 117; Naci Kınacıoğlu, Kıymetli Evrak Hukuku, 5. Baskı, Nobel Yayınevi, 1999, s. 113, İmregün, s. 52; Domaniç, s. 473; Bozer/Göle, s. 209; Pulaşlı, s. 140; Eriş, s. 540; Bernhard Rehfeldt/Wolfgang Zöllner, Wertpapierrecht, 10. Auflage, Verlag C H Beck München, 1972, s. 58; Peter Bülow, Wechselgesetz/Scheckgesetz, 5. neu bearbeitete Auflage, Verlag C. F. Müller, 2013, WG Art. 75, Rn.10, s. 348; BSK Wertpapierrecht- Grüninger/Hunziker/Roth, Art 991 OR, Rn. 22.

ise¹² de ilk aşamada bu eksiklik bononun geçersizliğine sebebiyet vermemekte ve alternatif olarak bonodaki diğer unsurlar bunun yerine ikame edilmektedir. Bu sayede bono geçerliliğini devam ettirebilmektedir. Nitekim TTK m. 777/4 hükmü uyarınca düzenlendiği yer gösterilmeyen bir bono, düzenleyenin adının yanında yazılı olan yerde düzenlenmiş sayılır. Aksi takdirde düzenleme yerinin gösterilmediği ve düzenleyenin adının yanında da herhangi bir yer belirtilmediği durumda bono geçersiz olacaktır¹³.

III. DÜZENLEME YERİNİN ÖNEMİ

Bonoda düzenleme yeri devletler özel hukuku açısından TTK m. 778/1-j bendi uyarınca ayrı bir önemi haizdir. Şöyle ki; bononun niteliğine aykırı düşmedikçe kanunlar ihtilafına dair poliçe bakımından öngörülen TTK m. 776 ila 775 hükümleri bonoya tatbik edilebilir. Konuya bonoda ödeme yerinin¹⁴ kararlaştırıldığı varsayımdan hareketle yaklaşıldığında, TTK m. 766/1 hükmü uyarınca; bir kişinin bono ile borçlanması için gereken ehliyet tabi bulunduğu devletin hukukuna göre tayin edilir. Burada senedi düzenlendiği yer ile ödeneceği yerin farklı mahal olabileceğini görmek suretiyle kastedilenin senedin düzenlendiği, yani imzalandığı yer olduğunu kabul etmek gerekir¹⁵. Benzer şekilde, bono ile yapılacak borçlanmaların şekli (TTK m. 767/1), bono borçlularının başvurma haklarını kullanması için uymaları gereken süreler (TTK m. 769/1), bonodaki diğer borçluların hukuki durumu (TTK m. 770/2) da bononun düzenlendiği yer hukukuna göre tespit edilir. Bununla birlikte bonoda ödeme yerinin kararlaştırılmadığı varsayımda ise artık bonodaki asli ya da alternatif mahiyetteki düzenleme yeri ödeme yerine bağlanan sonuçları kendisine tabi tutmuş olacaktır. Bu cihetle borçlanma (TTK m. 770/1), kısmi ödeme (TTK m. 771/1), genel olarak ödeme (TTK m. 772/1) ve son olarak da

¹² Mehmet Özdamar/Kürşat Göktürk/Mehmet Çelebi Can/Esra Kaşak, Kıymetli Evrak Hukuku, Birinci Bası, Adalet Yayınevi, 2020, s. 205.

¹³ Bülow, WG Art. 75, Rn. 10, s. 348.

¹⁴ Bonoda ödeme yerinin senedin geçerliliği bakımından ihtiyari bir unsur olarak ele alınması gerekliliği hasil olmuştur. Zira bonoda düzenleme yerinin bir şekilde bulunması halinde artık ödeme yerinin ayrıca belirtilmesine gerek yoktur. Zaten bonoda açıklık bulunmadığı takdirde senedin düzenlendiği yer ödeme yerinin yerine geçecektir (TTK m. 777/3). O halde denilebilir ki; bonodan doğan taahhüdün düzenleme yerinden başka bir yerde ödenmesi isteniyorsa ödeme yerine ilişkin kaydın ayrıca belirtilebilir. Bununla birlikte uygulamada bonoda düzenleme ile ödeme yerini gösterilmeyerek düzenleyenin adının yanında gösterilen yerden hareketle ödeme yerinin tespit edildiği görülmektedir. Bkz. Kendigelen/Kırca, s. 170.

¹⁵ 865 sayılı Kanun döneminde benzer yönde bkz. Arslanlı, s. 63.

bononun kaybolması veya çalınması hallerinden birinde alınacak tedbir -iptal kararı- (TTK m. 775/1) ödeme yerindeki, yani düzenleme yeri hukukuna göre belirlenir. Pek tabidir ki, bu hukuki sonuçlar yabancılık unsurunu ihtiva eden bir bonoya ilişkin bağlama kuralı olarak uygulanacak hukuku tespit etmektedir. İç hukuk bağlamında ise sürelerin hesabından takvimlerin çatışması (TTK m. 778/1 b bendi yollamasıyla TTK m. 707), yabancı ülke parası ile ödeme (TTK m. 778/1-c bendi yollamasıyla TTK m. 711) hallerinde ödeme yeri açıkça kararlaştırılmadıysa artık var olan düzenleme yeri esas alınarak işlem yapılacaktır. Bunların haricinde adresli veya yerleşim yerli bonolarda¹⁶ da ödeme yerinin açıkça yazılmadığı durumlarda düzenleme yerinden istifade edilecektir.

Bonodan kaynaklı uyuşmazlıklarda bilhassa bonoya dayalı kambiyo senetlerine mahsus haciz yolu ile takip yapılmak istendiği takdirde yetkili icra dairesinin tespitinde¹⁷ bonodaki düzenleme yeri yol gösterici niteliktedir¹⁸; yoksa belirleyici değil! Mevzuata genel olarak bakıldığında, İİK m. 50/1-2. cümlesi uyarınca takibe esas olan akdin yapıldığı icra dairesi de takibe yetkilidir. Ayrıca İİK m. 50/1-1. cümlesinin yollamasıyla HMK m. 10 hükmü bağlamında sözleşmeden doğan davalar, sözleşmenin ifa edileceği yer mahkemesinde de açılabilir. Oysaki bu hükümler ilk bakışta kambiyo senetleri bakımından bir anlam ifade etmemektedir. Çünkü bono nitelikli bir soyut borç ikrarı olup¹⁹ taahhüdün yerine getirilmesi açısından TBK m. 89/1-3. bent

¹⁶ TTK m. 778/2-a bendi yollamasıyla TTK m.674 ve 697 hükümleri. TTK m. 739 hükmü bonoda muhatap bulunmadığından bahisle kabul noktasında uygulanmayacaksa da, araya girme suretiyle ödeme açısından TTK m.778/1-e bendinin açıkça TTK m.734,738 ila 742 hükümlerine yollama yapması hasebiyle uygulanacaktır. Bu yönde bkz. Kendigelen/Kırca, s. 155.

¹⁷ Bonoya yetki şartı konulması hakkında ayrıntılı açıklamalar için bkz. Levent Börü, “Bonoya Dayalı Kambiyo Senetlerine Özgü Haciz Yolu İle Takipte Yetki”, AÜHFĐ, 2016, 65(1), s. 152 vd., <<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/622108>> Erişim Tarihi 25.101.2020. Bu konuda yol gösterici nitelikteki karar için bkz. YHGK, 19.03.2019, E. 2017/721, K. 2019/324, <<https://karararama.yargitay.gov.tr/>> Erişim Tarihi 20 Aralık 2020.

¹⁸ YHGK, 19.03.2019, E. 2017/721, K. 2019/324; Y.12.HD., 18.04.2017, E. 2016/13884, K. 2017/5971, <<https://karararama.yargitay.gov.tr/>> Erişim Tarihi 20 Aralık 2020.

¹⁹ Özlem Karlı, Sebebi Gösterilmeyen Borç Tanınması (Mücerret Borç İkrarı) BK. Mad. 17, 1. Bası, Vedat Kitapçılık, 2008, s. 11; Hüseyin Ülgen/Mehmet Helvacı/Arslan Kaya/Füsun Nomer Ertan, Kıymetli Evrak Hukuku, Güncellenmiş ve Kısmen Yeniden Yazılmış 11. Bası, Vedat Kitapçılık, 2019, s. 137; Öztan, s. 206; Kendigelen/Kırca, s. 161; Bahtiyar, Kıymetli Evrak, s. 121; Bozer/Göle, s. 182; Kayar, s. 123 ve 124; Özdamar/Göktürk/Can/Kaşak, s. 196.

uyarınca aranılacak borcun²⁰ doğumu sırasında düzenleyenin yerleşim yerinin esas alınması gerekir. Nitekim TTK m. 778/1-i bendinin yollamasıyla TTK m. 755/1 hükmü uyarınca, ödeme için ibraz varsa bonoyu düzenleyenin ticaret yerinde, bu da yoksa konutunda gerçekleştirileceğinden HMK ve İİK'nın ilgili hükümlerinin bu kapsam içerisinde değerlendirilmesi icap eder²¹. Diğer bir deyişle, düzenleme yeri her zaman düzenleyenin yerleşim yeri/ticaret yeri olamayacağından ve TTK m. 776/1-d bendi uyarınca, özel yetkili icra dairesi olarak da ödeme yerinde²² icra takibinde bulunabileceğinden tabir-i caizse düzenleme yerinin varlığına doğrudan bel bağlanmamalıdır. Bununla birlikte düzenleme yerinin ödeme yerinin yokluğu halinde hayat bulduğu olasılıklar dahilinde bonoya dayalı icra takibi düzenleme yerindeki icra dairesinde yapılabilecektir. Ayrıca adresli ya da yerleşim yerli bonolar açısından da²³ bono düzenleyenin yerleşim yerinde düzenlendiğinde düzenleme yeri gene bonoya dayalı yapılacak icra takibinde yetkili icra dairesinin tespiti noktasında belirleyici olacaktır (TTK m.778/2-a bendi yollamasıyla TTK m. 674).

IV. DÜZENLEME YERİ AÇISINDAN ÖZELLİK ARZ EDEN DURUMLAR

Bonoda düzenleme yerinin senede ne şekilde yansıtılacağı konusunda TTK'da herhangi bir hüküm yoktur. Haliyle senet metninde düzenleme yerine okunaklı ve anlaşılır olması kaydıyla herhangi bir araç vs. ile yer verilmesi düzenleme yerinin geçerliliğine halel getirmez. Böylelikle düzenleme yerinin

²⁰ “Mahkemece, tüm dosya kapsamına göre, kambiyo senetlerinden doğan alacakların aranacak alacaklardan olduğu, kambiyo senedi alacaklısının kendi ikametgahında takip yapamayacağı, borçlunun ikametgahında takip yapabileceği, takibin girildiği yerin alacaklının ikametgahı icra müdürlüğü olduğu, borçluların ikametgahının ... olduğu, takibin ... icra dairelerinin yetkisinde olduğu, gerçek kişi tarafların düzenledikleri bonodaki yetki şartının geçerli olmadığı, borçluların yerleşim yeri ile bononun tanzim yerinin ... olmadığı gerekçesiyle ihtiyati haciz kararına yapılan itirazın kabulüne karar verilmiştir.” Y. 11. HD., 22.03.2017, E. 2017/902, K. 2017/1731, <<https://karararama.yargitay.gov.tr/>> Erişim Tarihi 20 Aralık 2020.

²¹ Benzer yönde bkz. Börü, s. 146.

²² Börü, s. 146-147.

²³ Börü, s. 147-148. Ayrıca bkz. Alfred Hueck, *Recht der Wertpapiere*, 10. Auflage, Verlag Franz Vahlen GmbH Berlin und Frankfurt a. M., 1967, § 8, s. 39.

kaşe basılarak gösterilmesi²⁴, daktilo²⁵, herhangi bir kalem ile el yazısı²⁶ ya da başkaca el ürünü olması herhangi bir farklılık yaratmaz²⁷. Hatta matbu (basılı) bir bono örneğindeki boşluklar doldurularak da geçerli bir kıymetli evrak ihdas edilebilir²⁸.

Düzenleme yerinin dilbilgisi açısından isim ya da sıfat bağı ile belirtilmesi açısından herhangi bir farklılık yoktur²⁹.

Düzenleme yerinin bonoda nereye yazılacağı konusunda TTK'da bir açıklık söz konusu değildir³⁰. Düzenleme yerinin uygulamada senedin üstüne ya da altına yazıldığı bilinmektedir³¹. Bununla birlikte düzenleme yerinin düzenleyeninin adının altına yazılması zorunlu değildir³². O halde bonoya bağlı *alonj* olarak ifade edilen bononun arka yüzünün devamı niteliğindeki kâğıt üzerine de düzenleme yerinin yazılabileceğini³³ söyleyebiliriz. Pek tabidir ki, bu tür durumlarda önemli olanın TTK m. 776/1 hükmü uyarınca bono ya da emre yazılı senedin düzenleme yerini içeriyor olması gerektiğidir; yoksa

²⁴ Y. 12. HD., 14.11.1985, E. 4015/K. 9603 ve Y. 12. HD., 26.2.1985, E. 120321/1750. Bkz. Uyar, s. 35. Senedin düzenleme yeri açıkça yazılmamıştır. Şirket de borçlu olup, kaşe-de "Adana" yazılı olduğundan bu senet bono niteliğindedir (Y. 12. HD., 09.10.2000, E. 13809/K. 14600). Bkz. Eriş, s. 619. Çek açısından benzer yönde bkz. Erdoğan Moroğlu, "Kambiyo Senetlerinde Düzenleme Yeri", Makaleler, Onikilevha Yayıncılık, 2010, dipnot 15, s. 510-511; Abuzer Kendigelen, Çek Hukuku, Gözden Geçirilmiş ve Güncelleştirilmiş 5. Bası, Onikilevha Yayıncılık, 2019, s. 118.

²⁵ Y. 12. HD., 16.3.1982, e. 1362/K. 2000. Bkz. Uyar, s. 35.

²⁶ Çekler açısından benzer yönde bkz. Kendigelen, Çek, s. 117-118.

²⁷ Moroğlu, s. 510-511; Teoman, Hukuki Mütalaalar 149, s. 124-125. Çekler açısından bkz. Kendigelen, Çek, s. 118.

²⁸ Teoman, Hukuki Mütalaalar 149, s. 125.

²⁹ Erst Jacobi, Wechsel-Und Scheckrecht unter Berücksichtigung des ausländischen Rechts, Unveränderter Nachdruck, Walter De Gruyter & CO., 1956, § 48, s. 355.

³⁰ Teoman, Hukuki Mütalaalar 149, s. 125.

³¹ Arslanlı, s. 63. Senedi ödeme vadinin yer aldığı metin kısmının yanında yer alabileceği yönünde bkz. Özdamar/Göktürk/Can/Kaşak, s. 205.

³² Moroğlu, s. 508; Y. 12. HD., 20.04.1999, E.4661/5017. Bkz. Uyar, s. 35; Uyar, TBB, s. 312. Düzenleme yerinin senet belgesinin herhangi bir yerine yazılabileceği yönünde bkz. BSK Wertpapierrecht- Grüniger/Hunziker/Roth, Art 991 OR, Rn. 22.

³³ Ödeme yerinde de benzer bir yaklaşımın kabul edildiğini (bkz. Bülow WG Art. 75, Nr.4, s. 347-348, Art. 1, Rn. 26, s.20-21; Adolf Baumbach/ Wolfgang Hefermehl, Wechselgesetz und Scheckgesetz mit Nebengesetzen und einer Einführung in das Wertpapierrecht, 22. neubearbeitete und erweiterte Auflage, Verlag C.H.Beck München, 2000, WG Art.1, Rn. 10, s. 112); ancak senet metni dahilinde birden fazla düzenleme yerinin kararlaştırılması düzenleme yerinin geçersizliğine sebebiyet verir.

bu dahil olma kıstasının³⁴ ne şekilde gerçekleştirildiğinin bir önemi yoktur. Oysaki Yargıtay bir kararında³⁵ “...*tanzim yerinin bononun ön yüzünde yazılı olması gerekip, arka yüzde yazılı olan yerin tanzim yeri olarak kabulü mümkün değildir...*” şeklinde hüküm tesis ederek konuyu dar bir bakış açısıyla ele almıştır. Oysaki mezkûr kararda asli ve alternatif unsur olarak herhangi bir idari birimin olmamasından hareketle bu sonuca ulaşılrken, ayrıca düzenleme yerinin yalnızca senedin ön yüzüne hasredilmesi³⁶ doğru bir yaklaşım değildir. Zira senedin bono niteliğini kazanması düzenleyenim imzasına bağlı olduğundan³⁷ bu imzanın da senetteki düzenleme yerini kapsadığının ispatı halinde artık bonodaki düzenleme yerinin varlığı kabul edilmelidir. Nihayetinde bonodaki düzenleme yerinin senedin arka yüzüne de yazılabileceği ve bunun geçerli olacağı evleviyetle söylenebilir.

Bonoda düzenleme yerine asli ya da alternatif olarak yer verilmemesi halinde artık üçüncü bir seçenek düşünülemez olduğundan bononun kambiyo senedi vasfını yitirmesi icap eder. Bu cihetle kefilin adı ve soyadı yanında

³⁴ Alonj, alelade bir kâğıt parçası olmayıp senedi arka yüzünün devamı niteliğindedir. Haliyle senedin parçası olan alonjun senet ile yalnızca fiziki bir bağın olmadığı, alonja bağlı kayıtların geçerliliğinin senet ile hukuki bir bağın da kurulmasına bağlandığı kabul edilmelidir. Bkz. Hüsnü Turanlı, “Türk Hukukunda Alonj”, 2017, 3(1), TFM, s. 123, <<https://dergipark.org.tr/tr/pub/tfm/issue/31322/341754> >Erişim Tarihi 20.11.2020. O halde hem senedin ön yüzüne konulacak kayıtların TTK’nda sınırlı sayıda belirtilmesi (m. 695/1, 803/2 ile 805/1) hem de alonja konulabilecek kayıtlara bakıldığında (ciro, kabul, aval ve mücbir sebep durumlarında ihbar şerhleri vb.) düzenleme yerinin de senedin bir parçası olması hasebiyle hem senedin arkası hem de devamı niteliğindeki alonja yazılabileceği evleviyetle söylenebilir. Benzer yöndeki yaklaşım için bkz. Bülow, WG Art. 1, Rn.39, s. 24.

³⁵ Y. 12. HD., 15.11.2012, E. 2012/22140, K. 2012/33262. Bkz. Uyar, s. 36. Yargıtay’ın bir başka kararında ise; “*Takibe dayanak bononun incelenmesinde; keşidecinin muteriz borçlu olduğu, borçlunun kaşesi üzerinde şirketin bağlı olduğu vergi dairesi olarak “... belirtilmiş ise de, senedin ön yüzündeki kaşenin hemen altında borçlunun adresi olan “... ..” adresinin yazılı olduğu görülmektedir. Bu durumda, senedin düzenleme yeri, borçlunun ticaret sicilinde de kayıtlı olan adresinin yazılı olduğu “İstanbul” ili olup, senedin kambiyo vasfını taşımadığından söz edilemez.*” Bkz. Y. 12. HD, 30.03.2017, E. 2016/25188, K. 2017/4937, <<https://karararama.yargitay.gov.tr/> >Erişim Tarihi 20 Aralık 2020. Çekler açısından bkz. Kendigelen, Çek, s. 118. Oysaki düzenleme yerine dair hükümde alternatif unsorda imzadan bahsedilmediği gibi, şirketin kaşesinin düzenleyenim adı yerine kullanılıp kullanılmadığı araştırılmadan -tek başına ticaret sicilindeki kayıtlı adres yeterli bir delil değildir- hemen düzenleme yerinin geçerli olduğu kabul edilmemelidir.

³⁶ Bu yöndeki görüş için bkz. Kınacıoğlu, s. 113; Moroğlu, s. 507; Uyar, s. 36.

³⁷ Baumbach/Hefermehl, WG Art.1, Rn. 12, s. 115. Benzer yönde bkz. Jacobi, § 48, s. 354; Gustav Stanzl, Wechsel-, Scheck- und sonstiges Wertpapierrecht, I. Band, Hermann Böhlhaus Nachf./Graz-Köln, 1957, s. 32.

yazılı olan yer³⁸ veyahut avalist/lerin adresleri³⁹ senedin düzenleme yerine ikame edilemeyeceği gibi kefil ya da avalist düzenleyen olmadığından bu ibarelere itibar edilemez. Benzer durum, lehtarın adının yanında gösterilen yer, ortaya çıkabilecek uyuşmazlıklar bakımından konulan yetki kaydı⁴⁰ için de geçerlilik arz eder⁴¹. Hatta düzenleme tarihinin yanında veyahut altında yazılı olan yerin de düzenleme yeri olarak -kural olarak- kabul edilmemesi gerekir⁴². Haliyle bu tür durumlarda bononun geçersizliği gündeme gelir. Oysaki düzenleme yerinin düzenleyen ticaret unvanında gösterilen yer olabileceği⁴³, bu olasılık dahilinde her bir somut olayın kendine özgü şartları içerisinde bir değerlendirme yapmak gerektiğini söylemek icap eder. Her ne kadar Yargıtay bir kararında⁴⁴ haklı olarak; “... somut olayda takip dayanağı bonoyu düzenleyen ...olduğu, senette düzenleme yeri yazılı olmadığı gibi, senedi düzenleyen adı ve soyadı yanında da yazılı bir idari birimin bulunmadığı görülmektedir. Borçlunun ünvanında, ...adının geçmesi anılan maddede kastedilen düzenleyen adı yanında yazılı yer olarak yorumlanamaz...” şeklinde aksi yönde bir hüküm tesis etmiş olsa da⁴⁵ örneğin; borçlunun mükerrer defa ticaret unvanına dair kaşeyi kullanması durumunda kaşedeki adresin belirli şartlar dahilinde düzenleme yeri olarak kabulünü gerektirir. Oysaki Teoman’ın da kaleme aldığı bir hukuki mütalaasında haklı olarak belirttiği üzere⁴⁶; bono açısından antetli kâğıt üzerinde yer verilen birden çok adresin hangisinin düzenleme hangisinin ödeme yeri olacağı düzenleyen

³⁸ Y. 12. HD., 05.04.2007, E. 4127/6600. Bkz. Uyar, s. 34.

³⁹ Y. 12. HD., 03.03.2008, E.1185/K. 3982. Bkz. Uyar, s. 34; Ülgen/Helvacı/Kaya/Nomer Ertan, 146; Eriş, s. 550. Çekler açısından bkz. Kendigelen, Çek, s. 116. Y.12.HD., 02.07.2018, E.2017/5880, K. 2018/7116; Y.12.HD., 20.03.2018, E.2016/29762, K. 2018/2821; Y.12. HD., E. 2016/7301, K. 2016/25641, <<https://karararama.yargitay.gov.tr/>>Erişim Tarihi 20 Aralık 2020.

⁴⁰ Y. 12. HD., 09.05.2016, E. 33937/K. 560, <<https://karararama.yargitay.gov.tr/>>Erişim Tarihi 20 Aralık 2020. Bozer/Göle, s. 210; Uyar, s. 35.

⁴¹ Kendigelen/Kırca, s. 177; Bozer/Göle, s. 210; Uyar, s. 34. Çekler açısından bkz. Kendigelen, Çek, s. 116-117. Y. 12. HD., 30.03.2017, 20.03.2018, E. 29762/2821, <<https://karararama.yargitay.gov.tr/>>Erişim Tarihi 20 Aralık 2020.

⁴² Aksi yöndeki Y. 11.HD.’inin 17.09.2009 tarih ve 8988/9498 sayılı kararı için bkz. Ülgen/Helvacı/Kaya/Nomer Ertan, s.146.

⁴³ Stanzl, s. 31.

⁴⁴ Y. 12. HD, 14.01.2015, E. 2014/26690, K. 2015/560, <<https://karararama.yargitay.gov.tr/>>Erişim Tarihi 20 Aralık 2020.

⁴⁵ Benzer yöndeki görüş için bkz. Kendigelen, Çek, s. 116; Kendigelen/Kırca, s. 177.

⁴⁶ Ömer Teoman, BONO, Yaşayan Ticaret Hukuku (Hukuki Mütalaalar) KİTAP: 12 2004-2007, 2008, s. 126.

kendi iradesi doğrultusunda senet metnine bunu yansıtıp yansıtmadığına bağlıdır⁴⁷. O halde söz konusu mütalaada, biri merkez biri de tersane olmak üzere iki ayrı adrese yer verilirken hiçbir tereddüde mahal vermeyecek şekilde düzenleyenin hür iradesinin bir ürünü olmadığı gerekçesiyle bu belgenin bono olarak nitelendirilmesi söz konusu değildir⁴⁸.

Bonoda düzenleme yerinin hangi dilde yazılması gerektiği konusunda TTK'da herhangi bir hüküm yoktur. Yargıtay bir kararında⁴⁹; "...mahkemece, takibe konu bononun düzenlenme yerinin gösterilmediği, yabancı kelimelerle yazılan adresin hangi ülke sınırları içinde olduğu anlaşılmadığından senedin kambiyo vasfı taşımadığı gerekçesi ile davanın kabulü ile takibin iptaline karar verilmiştir... Mahkemece; dayanak senedin tanzim yerinin tercüme ettirilerek idari birimi ihtiva edip etmediği tespit edilip, hangi ülke sınırları içinde kaldığı belirlendikten sonra, tanzim edildiği ülke hukukunu inceleyebilecek yeterlilikte bilen ve özellikle üniversiteden Ticaret ve Kambiyo hukuku dalında bir hukukçu bilirkişiye inceleme yaptırılarak, öncelikle uyumsuzluğa hangi ülke hukuk kurallarının uygulanacağı belirlenip, anılan hukuk kurallarına göre takibe konu senedin bono niteliğinde olup olmadığı (kambiyo senedi vasfını taşıyıp taşımadığı) tespit ettirilerek oluşacak sonuca göre karar verilmesi gerekirken, eksik inceleme ile yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsizdir." şeklinde tesis ettiği hüküm ile zımnen düzenleme yerinin yazılabileceği dil konusunda Türkçe'nin zorunlu olmadığını kabul etmiş gözükmektedir. Nitekim düzenleme yeri merkez veyahut şube harici bir yer olabileceği gibi, farklı bir ülkede hatta bir kıtada olabileceğinden bahisle⁵⁰ -devletler özel hukuku açısından önemli sonuçlar doğurması yönünden- düzenleme yerinin açık ve anlaşılır olması kaydıyla yabancı dilde yazılması -kural olarak- kabul edilebilir.

Bu noktada istisnai hallere özgü olarak 805 sayılı İktisadi Müesseselerde Mecburi Türkçe Kullanılması Hakkında Kanun'un⁵¹ bonoda düzenleme yeri açısından uygulama alanı bulup bulmayacağını ayrıca irdelemek gerekir. Zira

⁴⁷ O halde bono sayılan senedin haricindeki bir belgeyle hukuki rabita tesis edildiği hallerde senet metni haricinde düzenleme yerinin kararlaştırılabileceğinin kabulü gerekir kanısındayız.

⁴⁸ Teoman, Hukuki Mütalaalar 149, s. 126-127.

⁴⁹ Y. 12. HD., 28.02.2017, E. 2016/11711, K. 2017/2905, <<https://karararama.yargitay.gov.tr/>>Erişim Tarihi 20 Aralık 2020.

⁵⁰ Teoman, Hukuki Mütalaalar 149, s. 126.

⁵¹ RG, 22.04.1926, S: 353, T: 3, C: 7, s. 9.

burada TTK m. 777/1-a bendindeki gibi senet kelimesinin Türkçe yazılması zorunluluğuna dair bir istisna⁵² açıkça öngörülmemiştir. Bu bağlamda 805 sayılı Kanun'un 1.⁵³ ve 2.⁵⁴ maddeleri birlikte değerlendirildiğinde Türk tabiiyetindeki ticaret şirketleri ile bir işletmeyi işleten kişilerin (gerçek kişi, tüzel kişi, tüzel kişi olmayan topluluk vb.) bu işletmeyle ilgili olarak düzenlendikleri⁵⁵ ya da yabancı şirket ve kurumların, Türk şirketleri, kurumları ve bunlar haricindeki Türk tabiiyetindeki kişiler ile Devlet daireleri ve memurlarıyla olan hukuki ilişkilerde⁵⁶ düzenlenen bonolardaki düzenleme yerinin Türkçe yazılması zorunluluğu hasıl olacaktır. Bono açısından kıymetli evrakın ortaya çıkış teorileri içerisinde hukuki görünüş teorisiyle tamamlanmış sözleşme teorisinin kabul edilmesi⁵⁷ halinde söz konusu Kanun'un her iki hükmü açısından da bononun geniş anlamda muamele⁵⁸ hem de dar anlamda sözleşme kavramı içerisinde değerlendirilmesi suretiyle düzenleme yerinin kaleme alınması açısından da Türkçe zorunlu dil olacaktır. Bu durumda, bu Kanun'un kapsamına giren kişilerin düzenleme yerini Türkçe kaleme almamaları halinde bu kişilere uygulanacak yaptırım söz konusu işlemin geçersizliği yerine Kanun'un 4. maddesi gereğince; bu kaydın sözleşmenin içeriğine dahil edilmemesidir⁵⁹. Böyle bir durumda TBK

⁵² Bu hükümden hareketle kambiyo senetlerinin 805 sayılı Kanun'un kapsamına dahil edilemeyeceği yönündeki görüş için bkz. Murat Alışkan, "İktisadi Müesseselerde Türkçe Kullanma Zorunluluğu", 2005, VIII(1-2), AÜEHFD, s. 360, <<https://hukukdergi.ebyu.edu.tr/?p=1305>> Erişim Tarihi 25.11.2020.

⁵³ "Türk tabiiyetindeki her nevi şirket ve müesseseler, Türkiye dahilindeki her nevi muamele, mukavele, muhabere, hesap ve defterlerini Türkçe tutmağa mecburdurlar."

⁵⁴ "Ecnebi Şirket ve müesseseler için bu mecburiyet Türk müessesatı ile ve Türkiye tebaasından olan efrat ile muhabere, muamele ve temaslarına ve devair ve memurini Devletten birine ibraz mecburiyetinde buldukları evrak ve defterlerine hasredilmiştir."

⁵⁵ İsmail Kırca, "İktisadi Müesseselerde Mecburi Türkçe Kullanılması Hakkında Kanun Üzerine", 2007, II, Prof. Dr. Hüseyin Ülgen'e Armağan, s. 1934-1935. Adi şirketin, özel hukuk hükümlerine göre yönetilmek veya ticari şekilde işletilmek üzere kamu tüzel kişileri tarafından kurulan; ancak tüzel kişilikten yoksun olan işletmeler ile Türk tabiiyetindeki gerçek kişilere ait işletmelerin de bu hükmün kapsamı içerisinde olduğu yönünde bkz. Mehmet Bahtiyar, "805 Sayılı, "İktisadi Müesseselerde Mecburi Türkçe Kullanılması Hakkında Kanun"un Kapsamı ve Yaptırımı Sorunu", 2007, II, Prof. Dr. Hüseyin Ülgen'e Armağan, s. 1734-1735, 1736, 1737.

⁵⁶ Kırca, s. 1938.

⁵⁷ Bu konuda hakkında bilgi için bkz. Kendigelen/Kırca, s. 84.

⁵⁸ Her ne kadar hükmün ikinci fıkrasında birinci fıkradan farklı olarak yalnızca 'muamele' ibaresine yer verilmişse de bunun sözleşmeleri de kapsadığı bir gerçektir. Bu yönde bkz. Bahtiyar, 805, s. 1739.

⁵⁹ Kırca, s. 1940-1941. Bu konudaki ayrıntılı değerlendirmeler ve hükmün ispat niteliği taşıdı-

m. 27/2-son cümlesi uygulanmayacaktır ki⁶⁰, bono açısından ortaya çıkan hukuki boşluğun doldurulması -alternatif durum haricinde- işin doğasına aykırı olduğundan senedin geçersizliği gündeme gelecektir. Benzer durum, Kanun'un 3. maddesi⁶¹ açısından da geçerlidir. Diğer bir deyişle, hükmün Türkçe kaleme alınan metnin, yabancı dilde nüshası veya nüshaları söz konusu olduğunda, Türkçesine itibar edileceği şeklinde anlamlandırılması halinde⁶² artık düzenleme yeri açısından belirlilik kalmadığından gene bono geçersiz olacaktır. Nihayetinde bonoda düzenleme yerinin kaleme alınmasında kullanılacak dil konusunda kural olarak bir serbesti var ise de, 805 sayılı Kanun'un uygulama alanına giren hallerde bu serbestinin rafa kaldırıldığını ve bonoda düzenleme yerinin tereddüde mahal vermeyecek şekilde⁶³ Türkçe kaleme alınmasının zorunlu olduğu kabul edilmelidir.

V. DÜZENLEME YERİNE İLİŞKİN HÜKMÜN YERİNDELİĞİ

Bonoda düzenleme yerine ilişkin öngörülen TTK m. 777/4'te düzenleme yerinin yokluğu halinde alternatif unsur olarak "*...düzenleyenin adının yanında yazılı olan yerde düzenlenmiş sayılır.*" ifadesi karşısında doktrinde ileri sürülen bir görüş uyarınca⁶⁴; senette geçerlilik şartı niteliğindeki zorunlu unsur olarak düzenleyenin imzası (TTK m. 776/1-g bendi) öngörüldüğünden bahisle bu ibarenin "*...düzenleyenin imzasının yanında yazılı olan yerde düzenlenmiş sayılır.*" şeklinde anlaşılması gerekir. Zira bu görüş uyarınca;

ğı yöndeki görüş için bkz. Bahtiyar, 805, s. 1745 vd.

⁶⁰ Benzer yönde bkz. Kırca, s. 1941-1942.

⁶¹ "*İkinci maddede mezkûr şirket ve müesseseler muamelelerinde Türkçeden başka bir lisanı dahi ilaveten kullanabilirlerse de asıl olan Türkçe olup mesul imzaların Türkçe metin zirine vaz'ı mecburidir. Bu memnûiyete rağmen imza diğer lisanla yazılmış kısım veya nüshanın altına mevzu olsa dahi Türkçesi muteberdir.*"

⁶² Kırca, s. 1940. 3. madde 2. maddeyi tamamlayan bir hüküm niteliğindedir. Bkz. Bahtiyar, 805, s. 1740.

⁶³ Düzenleme yeri açısından belirtilen mahalın aynı anlama gelecek şekilde Türkçe ve yabancı bir dilde kaleme alınmasının düzenleme yerinin geçerliliğine halel getirmeyeceğini söyleyebiliriz.

⁶⁴ Moroğlu, s. 512-513. Aynı yöndeki görüş için bkz. Şafak Narbay, "Türk Ticaret Kanununun Tasarısında Kıymetli Evrak Hukuku Kitabında Yapılan Düzenlemeler Ve Değişiklik Önerilerimiz", 2005, 7(Özel Sayı), DEÜHFD, Prof. Dr. İrfan BAŞTUĞ Anısına Armağan, s. 200, <<http://earsiv.ersincan.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/20.500.12432/3313/%c4%b0RFAN%20BA%c5%9eTU%c4%9e%20ARMA%c4%9eANI.pdf?sequence=1&isAllowed=y>>, Erişim Tarihi 20 Kasım 2020; Bahtiyar, TBB, s. 99; Bozer/Göle, s. 211; Özdamar/Göktürk/Can/Kaşak, s. 206. 'Adı' ifadesinin imzayı da kapsayacak şekilde geniş yorumlanması gerektiği görüşü için bkz. Kendigelen/Kırca, s. 176-177.

mevcut düzenlemenin hükmün *ratio legis*ine aykırı olduğu iddia edilmiştir. Bu görüşün doğru olmadığını hem hükmün önceki varyasyonlarına bakarak hem de mehazdaki düzenlemeler ışığında yorumlamak suretiyle söyleyebiliriz. Zira 865 sayılı TK m. 605/4⁶⁵ ile 6762 sayılı TTK m. 689/4⁶⁶ de benzer şekilde düzenlenmiştir. O halde kanun koyucunun iradesi, senedin alternatif şartı olarak öngördüğü düzenleme yeri açısından zorunlu ve mutlak bir kayıt olarak aranan düzenleyenin imzasına bağlamaya tercih etmeme yönündedir. Zaten aksi düşünce düzenleme yerinin yokluğundan bahisle bononun hiçbir surette geçersizliğinin ileri sürülemeyeceği anlamına gelir. Zira bonodaki imza her halükârda geçerlilik şartı olduğundan, bu görüş düzenleme yerinin alternatif şart olarak gösterilmesi düşüncesiyle çatışacaktır. Amaç alternatif unsuru zorunlu unsur harici kayıtlarla destekleyerek bonoya kambiyo senedi vasfını vermektir. Diğer taraftan, OR Art 1097/4⁶⁷ ile WG Art 76/4⁶⁸ hükümlerinin birbirlerinin aynısı olduklarını ve bu düzenlemelerde TTK açısından da düzenleme yerinin yokluğu halinde alternatif olarak düzenleyenin *adi-Name* ibaresine yer verildiğini görüyoruz. Haliyle ‘*Name*’ ibaresinin geniş yorumlanması suretiyle hükmün öngördüğü amacın hasıl olacağı söylenebilir. Zira tacirin ticaret unvanını serbestçe seçebileceği ve bu bağlamda bu adın kişi, konu, hayali veyahut karma bir ibare olabileceği kabul edilmektedir⁶⁹. Buradan hareketle ad ibaresinin gerçek kişilerin ad-soyadına, tüzel kişilerin ticaret unvanına⁷⁰, tüzel kişi olmayan toplulukların

⁶⁵ “Mahalli ihdası irae olunmayan emre muharrer bir senede sahibi imzanın **ismi** yanında muharrer mahalde tanzim edilmiş nazarile bakılır.”

⁶⁶ “Tanzim edildiği yer gösterilmiyen bir bono, tanzim edenin **ad ve soyadı** yanında yazılı olan yerde tanzim edilmiş sayılır.” Burada yeni düzenleme karşısında düzenleyenin adının yanında soyadı ibaresinin de aranacağı ve ancak bu şekilde düzenleme yerinin kabul edileceği söylenecekti. Oysaki yeni düzenlemeyle sanki yalnızca gerçek kişilerin bu düzenlemede bulunabileceği veyahut ad ya da soyad ibarelerinden birisinin eksikliği halinde senedin bono vasfını kazanamayacağı gibi abes bir durumla karşıya karşıya kalınacaktı. İşte bu yanlış düzenleme -üstelik 6762 sayılı TTK m. 584/4’te poliçeler bakımından keşidecinin soyadının yanındaki yer şeklinde ifade ediliyordu- mehazdaki düzenlemeyle uyumlu hale getirilerek doğru bir şekilde revize edildi.

⁶⁷ “Ein eigener Wechsel ohne Angabe des Ausstellungsortes gilt als ausgestellt an dem Orte, der bei dem **Namen** des Ausstellers angegeben ist.” Ayrıca bkz. Meier Hayoz/von der Crone, § 7 (Art. 991 Ziff. 7 OR), Rn. 30, s. 128.

⁶⁸ “Ein eigener Wechsel ohne Angabe des Ausstellungsortes gilt als ausgestellt an dem Orte, der bei dem **Namen** des Ausstellers angegeben ist.”

⁶⁹ Artur Teichmann, Handelsrecht, 3. Auflage, Nomos UTB, 2013, s. 233.

⁷⁰ Düzenleyenin ticaret unvanına yer verilmesinin önemli olduğu tüzel kişinin temsilcisinin kendi hesabına mı yoksa tüzel kişinin hesabına mı imza attığının ve bu sayede işlemin ne şekilde bağlayıcılık kazanacağını belirlenmesi açısından vurgulanmıştır. Bkz. Moroğ-

adına vb. şekilde gönderme yaptığını söyleyebiliriz. Aksi halde 6762 sayılı TTK'da olduğu üzere mehaza aykırı bir yoruma gidilmiş olunur. Nitekim düzenleme yeri açısından tercih edilen ibarenin lehtar bakımından da aynı şekilde arandığı (TTK m. 776/1-e bendi) ve haliyle evleviyet gereği kanun koyucunun yapmış olduğu düzenlemenin başka bir şekilde anlaşılamayacağı sonucuna ulaşılabilir. Zaten TTK m. 779/1 hükmünden hareketle TTK m. 671/1-c bendinin bonoya yansıtılarak düzenleme yerindeki alternatif unsurun yerindeliliğinin değerlendirilmesi bakımından kanun koyucunun iradesinin ne kadar doğru olduğunu görebiliriz.

VI. DÜZENLEME YERİNİN BELİRLİLİĞİ ESASINDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN NOKTALAR

A) Genel Olarak

Bonoda düzenleme yerinin hüküm altına alındığı TTK m. 776/1-f bendinde kullanılan '*yerini*' ibaresinin tekil olması, düzenleme yerinin birden fazla gösterilmesine engel teşkil eder. Nitekim bonoda birden fazla düzenleme yerinin gösterilmesi TTK m. 777/4 hükmünün öngörülme mantığıyla tezat teşkil eder. Bu yüzden, düzenleyicisi tek olan bonoda birden fazla düzenleme yeri gösterilirse, bono geçersiz olur⁷¹. Bu takdirde aynı mantıktan hareket edilerek bonoda düzenleme yeri bir ve tek olacağına göre, düzenleme yerinin aslına ve alternatifine aynı anda senet metninde yer verilmesi halinde gene bono geçersiz olacaktır⁷². Şayet bononun birden fazla düzenleyicisi varsa birden fazla düzenleme yerinin tayin edilmiş olmasının bononun geçersizliğine yol açmayacağı doktrinde⁷³ ifade edilmektedir. Hatta Moroğlu'na göre⁷⁴; birden çok düzenleyicisinin aynı veya farklı düzenleme yeri göstermeleri veyahut bunların soyadları ya da ad ve soyadları yanında aynı veya farklı yer adlarının

lu, s. 512. Ayrıca hükümdeki *adı* ibaresi amaca uygun surette geniş yorumlanacak olursa Moroğlu'nun "..., bono ile çekte ad ve soyadının yazılmamış olması durumunda imzasının yanında gösterilen yerin keşide yeri sayılıp sayılmayacağı duraksamasına da yol açılmış bulunmaktadır. Ancak hemen belirtelim ki, ratio legis'e aykırı bu duraksama yersizdir." ifadesi ete kemiğe bürünmüş olacaktır.

⁷¹ Aynı yöndeki görüş için bkz. Moroğlu, s. 511.

⁷² Benzer yönde bkz. Moroğlu, s. 511.

⁷³ Bülow, WG Art 75, Nr. 6, Rn. 10, s. 348; Art. 1, Rn. 38, s. 24; Baumbach/Hefermehl, WG Art.1, Rn. 12, s. 115; BSK Wertpapierrecht- Grüninger/Hunziker/Roth, Art 991 OR, Rn. 22; Jacobi, § 48, s. 358.

⁷⁴ Moroğlu, s. 511. Aksi yöndeki görüş için bkz. Kendigelen/Kırca, s. 178. Senedin birden fazla kişi tarafından düzenlenmeyeceği yönünde bkz. Jacobi, § 48, s. 358-359.

yazılı olması bononun geçersizliğine sebebiyet vermez. Bir kere, bu iddianın her durum için geçerli olmadığını bononun kamu güvenini haiz senetlerden ve sıkı şekil şartlarına tabi tutulmuş olmasından hareketle de söyleyebiliriz. Zira düzenleme yerinin tekliği esas olup, birden fazla düzenleme yerinin kararlaştırılmasının bononun birden fazla düzenleyicisi olduğu hallerde mümkün olduğu söylenebilir de bu kişilerin aynı yeri düzenleme yeri tayin etmeleri halinde belirlilik sağlanacağından bononun geçerliliğine halel gelmeyecektir⁷⁵. Bu kabul, alternatif unsur açısından da geçerlidir. Oysaki bu kişilerin farklı yerleri göstermeleri -bonoda düzenleyenlerin sorumluluğu ödeme yeri hukukuna göre tayin edileceğinden (TTK m. 777/1-j bendinin yollamasıyla m. 770/1)- hem asli sorumluların hem de tali olarak sorumlu tutulanların farklı hukuki düzenlere tabi tutulması sonucunu doğuracağından düzenleme yerindeki belirsizlik bononun geçersizliğine vücut verecektir. Bu yüzden, düzenleyenlerin müşterek bir iradeyle hangi yerin bağlama kurallarına tabi olmak istiyorlarsa daha baştan bunu kararlaştırmaları gerekir⁷⁶; yoksa sonradan bu hukuk seçiminin yapılmasına izin verilmemelidir; meğerki kayıtsız şartsız tek bir ödeme vaadi⁷⁷ söz konusu olsun. Bahsettiğimiz bu durumda vardığımız sonucun, şayet ödeme yerinin⁷⁸ kararlaştırılmayıp TTK m. 777/3 hükmünün uygulama alanı bulduğu hallerde daha fazla önem kazandığı söylenebilir. Nitekim TTK m. 724/1 (TTK m. 778/1-d bendinin yollamasıyla) hükmü uyarınca; bononun birden fazla düzenleyeni söz konusu olduğunda, senet metnini ayrı ayrı imzaladıkları takdirde düzenleyenlerin müteselsil borçlu sıfatıyla sorumluluğundan bahsedilir. Pek tabidir ki, kanun hükmüne dayalı müteselsil borçluluk aynı sebepten (TBK m. 61/1 hükmünün birinci kısmı açısından) ileri geldiğinden artık düzenleme yerinin farklı yerler olarak tayini bonodaki taahhüdün geçersizliğine sebebiyet verir. Aksi düşünce, yalnızca müteselsil sorumluluğun aynı zarar için çeşitli sebeplerden ileri gelmesine bağlı olarak ortaya çıkabilirse de bono açısından bu olasılık söz konusu olmayacağı için bu duruma hiçbir istisna tanınamaz.

⁷⁵ Çünkü bu durumda sözde birden fazla yer var iken, özde tek bir yer düzenleme yeri var olarak kabul edilmiştir. Benzer yöndeki görüş için bkz. Jacobi, § 48, s. 359.

⁷⁶ Tek bir kambiyo senedinin düzenlenmesi ile birincil ve ikincil sorumluluk bakımından farklı bağlama noktalarının ayrı sorumluluklara yol açtığını, bu yüzden taraflara yeknesak bir uygulama için tek bir kabulün imkânı verilmesi gerektiği yönünde bkz. Bülow, WG Art. 93, Rn.4, s. 395.

⁷⁷ Birden fazla düzenleyen açısından benzer yönde bkz. Bülow, WG Art. 1, Rn.42, s. 26.

⁷⁸ Bonoda birden fazla ödeme yerinin tayini senedi geçersiz kılacaksa da (Bülow, WG Art. 1, Rn. 26, s. 21), aynı kabulün düzenleme yeri için geçerli olmadığı ifade edilmektedir. Bkz. Bülow WG Art. 1, Rn. 38, s. 24)

Bonoda düzenleme yerinin mevcut bir yer olması gerekir⁷⁹. Bununla birlikte bonoda düzenleme yeri fiilen düzenlendiği yerden başka bir yer olarak gösterilebilir⁸⁰. Bu bağlamda bonoda düzenleme yerinin gerçeğe aykırı olması, düzenleme yerinin belirli olması kaydıyla bononun geçersizliğine sebebiyet vermez⁸¹. Nitekim bononun Kayseri’de düzenlenip, bonoda düzenleme yerine Almanya yazılması bakımından senedin geçerliliği konusunda gerçek imza yeri mi yoksa bonoda gösterilen yerin mi esas alınacağı tartışmasında⁸² bononun hukuki niteliği ve amacı göz önünde tutularak senet üzerinde imza yeri olarak belirtilen yerin esas alınması gerekir. Zira 5718 sayılı MÖHUK’nın⁸³ 7. maddesinde yer alan hukuki işlemlerin işlemin yapıldığı yer hukukuna tabi tutulmasına dair LRA (locus regit actum) kuralına o hukuki işlemin esasına uygulanan hukukun öngördüğü şekil kuralları (lex cause)⁸⁴ ile bir istisna tanındığının göstergesidir. Zaten iradesini bononun düzenlendiği yer dışında farklı bir yerden yana kullanan kişinin düzenleyen sıfatıyla senedi

⁷⁹ Rehfeldt/Zölnner, s. 58; Hueck, § 8, s. 39; Bülow, WG Art. 75, Rn.10; Moroğlu, s. 510; Kendigelen/Kırca, s. 177; Bozer/Göle, s. 210; Kendigelen, Çek, s. 121; Seza Reisoğlu, Çek Hukuku, 1. Bası, Yazarın Kendi Yayını, 2011, s. 66-67. Hukuki ilişkinin korunması muhtemel bir yere dair bilginin varlığını gerektiriyorsa, senet metnindeki ifadenin doğru olmasının gerekmeceği yönünde bkz. Meier Hayoz/von der Crone, § 7 (Art. 991 Ziff. 7 OR), Rn. 30, s. 128. Benzer yönde bkz. Baumbach/Hefermehl, WG Art.1, Rn. 12, s. 115; Schoele, s. 6. Aksi halde geçersizlik gündeme geleceği yönünde bkz. Jacobi, § 48, s. 357. Aksi yöndeki görüş için bkz. Stanzl, s. 32.

⁸⁰ Arslanlı, s. 63; Moroğlu, s. 510; Kınacıoğlu, s. 113; Kendigelen/Kırca, s. 177; Bozer/Göle, s. 210; Kendigelen, Çek, s. 121; Reisoğlu, s. 67. Kanunun düzenleme yerinin tespitinde farklı bir yol izlediği yönünde bkz. Jacobi, § 48, s. 356.

⁸¹ Arslanlı, s. 73; İmregün, s. 51; Moroğlu, s. 510; Kendigelen/Kırca, s. 177; BSK Wertpapierrecht- Grüninger/Hunziker/Roth, Art 991 OR, Rn. 22; Schoele, s. 6; J. Wiefels, Recht der Wertpapiere, 41.-43. Tausend Neu bearbeitete Auflage, 9. Band, 1955, s. 49. Düzenleme yerine ilişkin bilgi imkânsız ya da tamamen olasılık dışı ise senede şüphe ile yaklaşılmalıdır. Bu cihetle bu duruma bir sınır getirilmesi gerekir: Düzenleme yeri mevcut değilse düzenleme yerinin mevcut olmadığı bilinmedikçe düzenleme yerinin varlığına halel getirmez. Bkz. Jacobi, § 48, s. 358.

⁸² Bu tartışma hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Hatice Özdemir, “Kambiyo Taahhütlerinin Şekil Bakımından Geçerliliğine Uygulanacak Hukuk”, 1999, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Eğitim-Öğretim ve Yardımlaşma Vakfı Yayınları No: 7, Prof. Dr. Nihal Uluocak’a Armağan, s. 262 vd. Ayrıca bkz. Cemal Şanlı/Emre Esen/İnci Ataman-Fıganmeşe, 2. Bası, Milletlerarası Özel Hukuk, Vedat Kitapçılık, 2014, dipnot 4, s. 101. Doktrindeki görüşler için bkz. Poroy/Tekinalp, N.206, s. 154.

⁸³ RG, 12.12.2007, S: 26728, T: 5, C: 47.

⁸⁴ Bir hukuki işlemin yapıldığı yer hukukuna göre şeklen geçerli ise, o hukuki işlemin esasına uygulanan hukuk bakımından şeklen geçersiz olsa dahi Türk hukuku bakımından geçerli kabul edilmesi gerekir. Bkz.Şanlı, s. 99.

o yerin kanunlarına tabi tutmak istediği anlamına gelir⁸⁵. Bu husus devletler özel hukukundaki irade muhtariyetinin bir görünümüdür⁸⁶. Bu sayede -gerçek imza yeri hukukunda farklı olarak- bononun tedavül güvenliği sağlanmış olur⁸⁷. Çünkü bonoyu iktisap eden üçüncü kişinin düzenleme yerine dair ifadelerin doğruluğu konusunda bir araştırma yapması gerekmez⁸⁸.

B) Düzenleme Yerinin İdari Birim Olması Zorunluluğu

Bonoda düzenleme yerinin nasıl ve ne şekilde belirleneceği konusunda TTK'da yol gösterici bir hüküm olmadığı için düzenleme yerindeki belirliliğinin nasıl sağlanacağına dair bir kriterin benimsenmesi zorunluluğu vardır. Bu yüzden, öncelikle doktrindeki görüşlere yer verilerek, giderek Yargıtay'ın verdiği kararlar irdelenmek suretiyle bu konudaki görüşümüzü dile getireceğiz.

Doktrinde Öztan, düzenleme yerinin belli ve mümkün olması kaydıyla geçerli olacağını ve muhakkak mülki birlik ismi olması gerektiğini dile getirmektedir⁸⁹. Bu yüzden, düzenleme yeri idari birim olarak kent, ilçe, köy, bucak adı olabilir⁹⁰. Bunun haricinde adres gösterilmesi zorunluluğu yoktur⁹¹. Oysaki Bozer/Göle, düzenleme yerinin idari birim kavramıyla sınırlandırılmasının yoğun mesai gerektiren ve zaman kaybına yol açan bir araştırma faaliyetine sebebiyet vereceğinden ve bononun tedavül kabiliyetini zayıflatacağından ötürü doğru olmadığını dile getirmektedirler⁹². Pulaşlı ise tam aksine düzenleme yerinin belli olmasının yanı sıra bir mülki birliğin ismi olması gerektiğini; ancak il ve ilçe dışında semt ya da meydan adlarının bu

⁸⁵ Arslanlı, s. 63. Aynı yöndeki görüş için bkz. Moroğlu, s. 510.

⁸⁶ Arslanlı, s. 63.

⁸⁷ Özdemir, s. 267. Aynı yöndeki görüş için bkz. Moroğlu, s. 510.

⁸⁸ Hueck, § 8, s. 39; Özdemir, s. 267; Moroğlu, s. 510.

⁸⁹ Öztan, s. 83; Özdamar/Göktürk/Can/Kaşak, s. 206. Çek açısından aynı yöndeki görüş için bkz. Reisoğlu, s. 66-67. Poliçe açısından keşide yerinin muhakkak bir mahalli göstermesi gerektiği yönünde bkz. Kınacıoğlu, s. 113.

⁹⁰ Kendigelen/Kırca, s. 177; Ülgen/Helvacı/Kaya/Nomer Ertan, 146. Çekler açısından bkz. Kendigelen, Çek, s. 118. Semt adının düzenleme yeri olamayacağı yönünde bkz. Ülgen/Helvacı/Kaya/Nomer Ertan, s. 146.

⁹¹ Kendigelen/Kırca, s. 177; Ülgen/Helvacı/Kaya/Nomer Ertan, s. 146; Özdamar/Göktürk/Can/Kaşak, s. 206.

⁹² Coğrafi birim olmayan neresi olduğu tespit edilemeyen çalışma ofisim ya da dükkanım şeklinde ifadelerin bononun geçersizliğine sebebiyet vereceği yönünde bkz. Bozer/Göle, s. 211-212.

kapsamın dışında kaldığını dile getirmektedir⁹³. Kayar ise düzenleme yerinin il, ilçe veya köy adı olarak idari birim şeklinde gösterilebilmekle birlikte Taksim, Ulus, Şirinyer gibi mülki birimleri ifade etmeyen; ancak herkesçe bilinen bu yerlerin ilçe esas alınarak düzenleme yeri olarak kabul edilmesi gerektiğini savunmaktadır⁹⁴.

Narbay ise bir yerin bağlı bulunduğu yer gösterilmeksizin her yerde bulunması muhtemel olan bir mahalle, semt adı, belde veya köy adının veyahut aynı adı taşıyan ve farklı illere ait olan ilçelerin yazılmasının geçerli bir düzenleme yeri teşkil etmediğini çekler açısından kabul etmektedir⁹⁵.

Moroğlu⁹⁶ ise düzenleme yerinin tüzel kişiliği haiz olmasa da bir yönetim biriminin coğrafi adı olarak tespit edilmesi gerekliliğinden bahsetmektedir. Bu bağlamda il, ilçe, bucak, köy ve mahalle adları idari birim olarak coğrafi ad olmalarından ötürü geçerli düzenleme yeri olarak kabul edilebilir. Oysaki cadde, sokak ve semt adları ile Van Gölü, Fırat Havzası, Uzunayla, Çamkoyu, Gemlik Körfezi, Ölüdeniz⁹⁷ gibi coğrafi adlar idari birim olmadıkları gerekçesiyle düzenleme yeri olarak kabul edilemezler. Uyar⁹⁸ ise tam aksine bonoda düzenleme yerinin bir idari birim olması gerektiğini, idari birim olmayan yerlerin ve yalnızca mahalle ve sokak adlarının yazılmasının düzenleme yeri olarak kabul görmeyeceğini dile getirmektedir.

Yargıtay ise vermiş olduğu bir kararda⁹⁹; “*Köy mahalli idareler ayırımına göre bir birim olup senette gösterilmesi halinde, TTK.nun 688/6 maddesinde belirtilen tanzim yerinin varlığı karşısında, diğer unsurları tamam olan senedin, kambiyo senedi sayılması zorunludur.*” şeklindeki ifadeyle bonoda düzenleme yerinin köy olabileceğini kabul etmiştir. Hatta bu kararda; “*Mercice*

⁹³ Pulaşlı, s. 140.

⁹⁴ Kayar, s. 129-130.

⁹⁵ Şafak Narbay, “Çekte İbraz Sürelerinin Belirlenmesinde Ölçü Alınan “Yer” Kavramına “De Lege Lata” ve “De Lege Ferenda” Çözüm Önerileri”, 2003, I, Bilgi Toplumunda Hukuk-Ünal Tekinalp’e Armağan, s. 814.

⁹⁶ Moroğlu, s. 512-513. Poliçe ve bonolar bakımından hukuk güvenliğini zedelemeyecek olan bu görüşün çekler açısından şüphe ile karşılanacağı hususunda bkz. Kendigelen, Çek, s. 120.

⁹⁷ Ölüdeniz açısından verilen örneğin doğru olmadığını; bunu coğrafi bir ad olarak düşünülme-yip Muğla-Fethiye’ye bağlı bir mahalle adı olarak geçerli bir düzenleme yeridir.

⁹⁸ Uyar, TBB, s. 312 ve 313; Uyar, s. 34.

⁹⁹ Y. 12. HD., 14.12.1998, E.1998/12925, K. 1998/14422 <<https://karararama.yargitay.gov.tr/>>Erişim Tarihi 20 Aralık 2020. Aynı yöndeki (Y. 12. HD., 14.06.2001, E. 2001/9746, K. 2001/10652) ve bu karar için bkz. Narbay, Armağan, s. 812.

sadece İller İdaresi Kanunundaki ayrımı esas alarak takip dayanağı belgelerin bono niteliğinde olmadığı şeklindeki gerekçesi yerinde görülmediğinden merci kararı anılan senet yönünde bozulması gerektiği sonucuna varılmıştır.” yönündeki ifadesiyle de idari birim kavramının içeriği doldurulmuştur.

Yargıtay’ın kararlarına sırasıyla bakıldığında¹⁰⁰; “*Düzenleme (keşide) yerinin hiçbir duraksamaya yer vermeyecek ve başka yerleşim yerlerini çağrıştırmayacak biçimde açık, net ve herkes tarafından anlaşılabilir şekilde gösterilmesi gerekir. Suça konu bonoda ise, açıkça düzenleme yeri belirtilmemiş olup, senedi düzenleyenin ismi altında “Dikmen” biçiminde gösterilen adres hiçbir kuşku ve duraksamaya yer vermeyecek biçimde anlaşılabilir bir idari birim adını ifade etmeyip, kefil adının yanında “Gölbaşı” ibaresinin yazılı olmasının da suça konu senedin bono sayılabilmesi için gerekli olan unsurlardan “düzenleme yeri” unsurunu tamamlayamayacağı*”¹⁰¹;

“*...bonoda açıkça düzenleme yerinin belirtilmediği, senet borçlusunun ismi altında “adlan” şeklinde gösterilen adresin de hiçbir kuşku ve duraksamaya yer vermeyecek biçimde anlaşılabilir bir idari birim adını ifade etmediği...*”¹⁰²;

“*...bonoları düzenleyenin ismi altında “Kocaali Köyü” biçiminde bir adres gösterilmiştir. Bu adres hiçbir kuşku ve duraksamaya yer vermeyecek biçimde anlaşılabilir bir idari birim adını ifade etmemektedir. Ayrıca keşide tarihi de yazılmamıştır. Bu itibarla, suça konu senedin bono vasfını taşımadığı...*”¹⁰³;

“*...suça konu senedin düzenleme yerinin yazmadığı, borçlu ismi yanındaki adres kısmında da idari birim olarak ANT yazdığı, bunun geçerli bir düzenleme yeri olarak kabul edilemeyeceği...*”¹⁰⁴;

“*...idari birim sayılacak bir yerin de belirtilmemesi karşısında;*

¹⁰⁰ Düzenleme yeri köy değil de mahalle ise geçerli bir düzenleme yerinden bahsedilemez. Bkz. Eriş, s. 587-588.

¹⁰¹ Y. 11. CD., 16.12.2019, E. 2017/16964, K.2019/9496 <<https://karararama.yargitay.gov.tr/>>Erişim Tarihi 20 Aralık 2020.

¹⁰² Y. 11. CD., 16.09.2019, 2019/1781, K. 2019/6297 <<https://karararama.yargitay.gov.tr/>>Erişim Tarihi 20 Aralık 2020.

¹⁰³ Y.11.CD., 25.06.2019, 2019/3896, K. 2019/5630 <<https://karararama.yargitay.gov.tr/>>Erişim Tarihi 20 Aralık 2020.

¹⁰⁴ YCGK, 21.05.2019, 2018/171, K. 2019/453 <<https://karararama.yargitay.gov.tr/>>Erişim Tarihi 20 Aralık 2020.

senedin bono niteliğini taşımadığı... ”¹⁰⁵;

“...Düzenleme yeri olarak, idari birim adı (kent, ilçe, bucak, köy gibi) yazılması yeterli olup, ayrıca adres gösterilmesi zorunluluğu bulunmamaktadır... ”¹⁰⁶;

“...takip dayanağı bonoda tanzim yeri gösterilmediği gibi, tanzim edenin adı ve soyadı yanındaki adreste de idari birim yazılı değildir... ”¹⁰⁷;

“...Hukuk Genel Kurulu’nun 02.10.1996 gün ve 1996/12-590 sayılı kararında da benimsendiği üzere tanzim yeri olarak idari birim adının (kent, ilçe, bucak, köy gibi) yazılması zorunlu ve yeterlidir... ”¹⁰⁸;

“...TTK’nun 777. maddesine göre bu eksikliğin düzenleyenin isminin yanında yer alan ve İdari birimi ifade eden adres bilgisi ile tamamlanabileceği... ”¹⁰⁹;

“...Somut olayda, takibe dayanak senedin düzenleme yeri içermediği sadece ‘ camiikebir mah.’ şeklinde bir ibare içerdiği, düzenleyenin adının yanında herhangi bir idari birimin de yer almadığı görülmektedir... ”¹¹⁰;

“...Dosya içerisinde örneği bulunan suça konu bonolarda açıkça düzenleme yeri belirtilmemiş, bonoları düzenleyenin ismi altında “Natoyolu Cad...” biçiminde bir adres gösterilmiştir. Bu adres hiçbir kuşku ve duraksamaya yer vermeyecek biçimde anlaşılabilir bir idari birim adını ifade etmemektedir. Bu itibarla, suça konu senedin bono vasfını taşımadığı... ”¹¹¹;

¹⁰⁵ Y.11.CD., 19.02.2019, E. 2018/6811, K. 2019/1632 <<https://karararama.yargitay.gov.tr/>>Erişim Tarihi 20 Aralık 2020.

¹⁰⁶ Y.12.HD., 24.01.2019, E.2018/11556, K. 2019/1050 <<https://karararama.yargitay.gov.tr/>>Erişim Tarihi 20 Aralık 2020.

¹⁰⁷ Y.12.HD., 22.11.2018, E.2017/6337, K. 2018/12027 <<https://karararama.yargitay.gov.tr/>>Erişim Tarihi 20 Aralık 2020.

¹⁰⁸ Y.12.HD., 02.07.2018, E.2017/5880, K. 2018/7116 <<https://karararama.yargitay.gov.tr/>>Erişim Tarihi 20 Aralık 2020.

¹⁰⁹ Y.12.HD., 31.05.2018, 2018/9648, K.2018/5675 <<https://karararama.yargitay.gov.tr/>>Erişim Tarihi 20 Aralık 2020.

¹¹⁰ Y.12.HD., 20.03.2018, E.2018/1755, K. 2018/2819 <<https://karararama.yargitay.gov.tr/>>Erişim Tarihi 20 Aralık 2020.

¹¹¹ Y.11.CD.,18.12.2017, E. 2017/4441, K. 2017/9040 <<https://karararama.yargitay.gov.tr/>>Erişim Tarihi 20 Aralık 2020.

“...Dosyada bulunan bono suretinin incelenmesinde, borçlu adresinin “....” olarak gösterildiği,’nun bononun düzenlendiği 10.08.2009 tarihinde İli İlçesine bağlı belde niteliğinde olup belde belediyesinin bulunduğu, 06.12.2012 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan 6360 sayılı yasa ile Ayaslar Beldesi’nin belde niteliğinin kaldırılarak mahalle statüsü kazandığı ve suça konu bononun düzenleme yeri olarak “....” şeklindeki isminin gösterilmesi sebebiyle senedin yasal unsurlarının tam olduğu anlaşılmıştır... ”¹¹²;

“...senedi düzenleyen ismi altında “Ayaslar Kasabası” biçiminde bir adres gösterilmiştir. Bu adres hiçbir kuşku ve duraksamaya yer vermeyecek biçimde anlaşılabilir bir idari birim adını ifade etmemektedir. ... ”¹¹³;

“...belde olup, senedin düzenleme tarihi olan 05.10.2008 tarihinde halen belde statüsünü koruduğundan, düzenleme yerinin bulunduğu kabulü için zorunlu olan idari birim niteliği taşımaktadır... ”¹¹⁴;

“...senedi düzenleyen ismi altında da “H.kavak” biçiminde bir adres gösterilmiştir. Bu adres hiçbir kuşku ve duraksamaya yer vermeyecek biçimde anlaşılabilir bir idari birim adını ifade etmemektedir... ”¹¹⁵;

“...Somut olayda, takibe dayanak yapılan senetlerde TTK’nun 776/1-f maddesinde zorunlu kılınan tanzim yeri bulunmadığı, tanzim edenin adı soyadı altında yazılı olan “... . Sok 3/A” ve “... Mah Sok 3/A “adresinin belirgin bir idari birimi belirtmediği anlaşıldığından, TTK’nun 776/1-f maddesinde öngörülen koşulun oluşmadığı sonucuna varılmalıdır... ”¹¹⁶;

“...Somut olaya bakıldığında, takip dayanağı senette düzenlenme yerinin olmadığı, düzenleyenin adı soyadı altında yazılı olan “Halkalı Atatürk Mah. Kiptaş Konut A-11 Halkalı” adresinin belirgin bir idari birimi belirtmediği ve dolayısıyla düzenlenme yeri olarak kabulünün mümkün

¹¹² Y.11.CD., 21.11.2007, E.2017/15877, K. 2017/8009 <<https://karararama.yargitay.gov.tr/>>Erişim Tarihi 20 Aralık 2020.

¹¹³ Y.11.CD., 19.09.2017, E. 2015/4807, K. 2017/5760 <<https://karararama.yargitay.gov.tr/>>Erişim Tarihi 20 Aralık 2020.

¹¹⁴ Y.12.HD., 08.06.2017, E.2017/3389, K. 2017/8975 <<https://karararama.yargitay.gov.tr/>>Erişim Tarihi 20 Aralık 2020.

¹¹⁵ Y.11.CD., 06.06.2017, E. 2015/3880, K. 2017/4207 <<https://karararama.yargitay.gov.tr/>>Erişim Tarihi 20 Aralık 2020.

¹¹⁶ Y.12.HD., 15.12.2016, E. 2016/7301, K. 2016/25641 <<https://karararama.yargitay.gov.tr/>>Erişim Tarihi 20 Aralık 2020.

olmadığı anlaşıldığından... ”¹¹⁷;

“...“mahalle” nin idari birim olarak kabulüne yasal imkan bulunmamakta...Somut olayda, takibe konu senette yazılı olan “Kızıltoprak” mahalle adı olup yasanın aradığı anlamda bir idari birim olmadığından... ”¹¹⁸ ;

“...düzenleyenin adı soyadı altında yazılı olan “Cambaziye Mektep sok. Yokuş Apt. No: 49/4 Kocamustafapaşa” adresinin belirgin bir idari birimi belirtmediği ... ”¹¹⁹;

“...senet borçlusunun ismi altında “GMK Bulvarı 118/6 Tandoğan Maltepe” şeklinde gösterilen adresin de hiçbir kuşku ve duraksamaya yer vermeyecek biçimde anlaşılabilir bir idari birim adını ifade etmediği... ”¹²⁰ şeklindeki ifadelerle düzenleme yerine ilişkin bir birliktelikten bahsedilebilir.

Görüldüğü üzere; Yargıtay Hukuk Genel Kurulu’nun 02.10.1996 gün ve 1996/12-590 sayılı kararında da benimsendiği üzere, tanzim yeri olarak idari birim adının (kent, ilçe, bucak, köy gibi) yazılması gerekli ve yeterli olup, ayrıca adres gösterilmesi zorunluluğu bulunmaması görüşü Yargıtay’ın son zamanlarda verdiği kararlarda yeknesaklık kazanmıştır.

Bonoda düzenleme yerini belirlerken şirketin merkezi kavramından yola çıkılması gerekir¹²¹. Her nedense düzenleme yerini belirlerken hangi kıstastan hareket edilmesi gerektiği konusunda bir kaynak araştırması yapılmadığını görmekteyiz. Oysaki bilhassa bononun kullanılma amacı göz önüne alındığında tacirlerin daha çok kambiyo senetlerindeki kredi işlevinden istifade etmeye çalıştıklarını söyleyebiliriz. Haliyle şirketin merkezi kavramının

¹¹⁷ Y.12.HD., 28.04.2016, E.2016/57, K. 2016/12569 <<https://karararama.yargitay.gov.tr/>>Erişim Tarihi 20 Aralık 2020.

¹¹⁸ Y.12.HD., 15.04.2014, E. 2014/8452, K. 2014/10930 <<https://karararama.yargitay.gov.tr/>>Erişim Tarihi 20 Aralık 2020.

¹¹⁹ Y.12.HD., 01.03.2018, E. 2016/219714, K. 2018/2165 <<https://karararama.yargitay.gov.tr/>>Erişim Tarihi 20 Aralık 2020.

¹²⁰ Y.11.CD., 03.02.2020, E. 2017/14477, K. 2020/756 <<https://karararama.yargitay.gov.tr/>>Erişim Tarihi 20 Aralık 2020.

¹²¹ Zaten aranılacak borç söz konusu olduğu için borçlunun ikametgahında ya da iş yerinde ifası gerektiğinden bahisle kambiyo senetlerine özgü olarak şirket merkezi kavramı esas alınması gerektiği sonucuna da dolayısıyla ulaşılabilir. Aynı zamanda TTK m. 777/3’teki hüküm de bu görüşümüzü desteklemektedir.

birçok yönden sahip olduğu önemi ve işlevinin¹²² bonodaki düzenleme yeri ile benzerlik arz ettiğini ve bu durumun -esasında şirket merkezi kavramı belirlenirken kullanılan irade muhtariyetinin- bonodaki düzenleme yeri için de geçerli olduğunu evleviyetle kabul edebiliriz. Bu yüzden merkezin, açık bir şekilde il veya ilçe (mülki birlik) olarak belirtilmesi gerektiği; ancak ayrıca bir adres gösterilmesine gerek olmadığı kabul edilmektedir¹²³. Buradan hareketle bonoda düzenleme yerinin mülki idari birim olması gerektiği¹²⁴ kural olarak söylenebilir.

Mülki idari birimlerden ne anlaşılacağı konusunda idare hukukundaki yerinden yönetim ilkesinden yola çıkılmalıdır. Bu bağlamda Anayasa'nın¹²⁵ 127. maddesinin birinci fıkrası hükmü uyarınca; "*Mahalli idareler; il, belediye veya köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, gene kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzelkişileridir.*" Zaten 5442 sayılı Kanun'un 1. maddesinin birinci fıkrası uyarınca; "*Türkiye merkezi idare kuruluşu bakımından coğrafya durumuna, iktisadi şartlara ve kamu hizmetlerinin gereklerine göre illere; iller ilçelere ve ilçeler de bucaklara bölünmüştür.*" Ayrıca İl İdaresi Kanunu'nun 3. maddesinin ikinci fıkrası hükmü uyarınca; "*İllerde genel idare teşkilatı il, ilçe ve bucak bölümlerine uygun olarak düzenlenir.*" O halde bonoda düzenleme yerinin kural olarak il ve ilçelerden¹²⁶ oluşacağı kabul edilmelidir. Ancak 6360 sayılı Kanun'un¹²⁷ 1. maddesinin 6.fıkrası hükmü ile illerin bucakları ve bucak teşkilatları kaldırıldığından¹²⁸ artık bucakların bonoda düzenleme yeri olmasından bahsedilemeyecektir. Beldeler açısından konuya yaklaşıldığında ise 6360

¹²² Bu konu hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Mehmet Bahtiyar, Anonim Ortaklık Anasözleşmesi, 1. Bası, Beta Yayıncılık, 2001, s. 113.

¹²³ Bahtiyar, Anasözleşme, s. 112.

¹²⁴ Mülki idari birim olarak gösterilen yerin alışlageldik şekliyle kullanılması yeterlidir. Bu adın resmi makamların nitelendirilmesiyle uyuşması gerekmez. Hatta sınırları belirtilmemiş yerlerin de alışlageldik bir nitelendirmeyi ihtiva etmediği gerekçesiyle düzenleme yeri olarak kabul edilememesi gerekir. Bkz. Jacobi, § 48, s. 355-356.

¹²⁵ RG, 9.11.1982, S: 17863 (Mükerrer), T: 5, C: 22.

¹²⁶ İdari teşkilata ilişkin 6360 sayılı Kanunla yapılan değişiklikler hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Tahiroğlu, s.62 vd.

¹²⁷ RG, 6.12.2012, S: 28489, T: 5, C: 53.

¹²⁸ 6552 sayılı Kanunun 129. maddesi ile 5747 sayılı Kanunu'nun 2.maddesinin dokuzuncu fıkrasının değiştirilmesi sonucunda merkezi idarenin taşra teşkilatı yalnızca il ve ilçe idarelerinden teşekküle etmektedir. Bkz. Tahiroğlu, s. 72.

sayılı Kanun'un 1. maddesinin üçüncü fıkrası ile belde belediyelerin varlığına son verilmesi suretiyle bunları bağlı oldukları ilçenin belediyesine bağlanması sağlanmıştır¹²⁹. Bu sefer köy idareleri açısından konuya yaklaşıldığında ise öncelikle Anayasamız bağlamında Türkiye'de köylerin de tüzel kişiliğe sahip üç ayrı mahalli idareden birisi olduğu dile getirilmektedir¹³⁰. Bununla birlikte 6360 sayılı Kanun'un 1. maddesinin üçüncü fıkrasında köylerin tüzel kişiliği kaldırılarak, mahalle olarak bağlı buldukları ilçelerin belediyesine katılmışlardır. Hatta hükmün dördüncü fıkrası ile de İstanbul ve Kocaeli il mülki sınırları içerisinde bulunan köylerin tüzel kişiliği kaldırılarak bağlı buldukları ilçe belediyesine mahalle olarak katılmışlardır. Böylelikle büyükşehir belediyesi bulunan yerlerdeki tüm köylerin varlığı sona ermiştir¹³¹. O halde köylerin bonoda düzenleme yeri olarak kabulü mümkün ise de bu sayının azalacağı evleyle söylelenebilir. Son olarak ise mahallenin bonoda düzenleme yeri olup olmayacağı tartışılmalıdır. 5393 sayılı Kanun'un¹³² 3. maddesinin d bendi uyarınca; belediye sınırları içinde, ihtiyaç ve öncelikleri benzer özellikler gösteren ve sakinleri arasında komşuluk ilişkisi bulunan idari birimi ifade eden mahallelerin tüzel kişiliğe sahip olmaları da 6360 sayılı Kanun ile köylerin kaldırılmasına ilişkin düzenlemeye yönelik eleştiriler bir yana bırakılacak olursa¹³³, bonoda düzenleme yeri olarak kabulünü gerektirir. Çünkü bazı köylerdeki köy mahalli idarelerin varlığına son verilmesi halinde bu köylerin mahalli müşterek ihtiyaçlarının başka bir mahalli idare tarafından karşılanmasında hukuka aykırılık yoktur¹³⁴. Zaten halihazırda belediye sınırları içinde nüfusu 500'ün altında mahalle kurulamadığı gibi, (6360 sayılı Kanun'un 15. maddesi ile yapılan değişiklik sonucunda 5393 sayılı Kanun'un 9. maddesinin üçüncü fıkrasının son cümlesi uyarınca) tüzel kişiliği kaldırılan köylerin nüfusu 500'ün altında olsa bile bu yerler mahalleye dönüşeceği için¹³⁵

¹²⁹ 6360 sayılı Kanunu'nun 1. maddesinin üçüncü fıkrası sonucunda bkz. Tahiroğlu, s. 73 vd.

¹³⁰ Kemal Gözler, "6360 Sayılı Kanun Hakkında Eleştiriler (Yirmi Dokuz İlde İl Özel İdareleri ve Köylerin Kaldırılması ve İlçe Belediyelerinin Büyükşehir İlçe Belediyesi Haline Dönüştürülmesi Anayasamıza Uygun Mudur?)", 2013, 11(122), Legal Hukuk Dergisi, s. 2 ve 5 <<https://www.idare.gen.tr/6360-elistiriler.pdf>> Erişim tarihi 20.11.2020.

¹³¹ Tahir Muratoğlu, "Mahalli İdareler Mevzuatında 6360 Sayılı Kanunla Yapılan Değişiklikler", 2015, 20(32), Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, s. 77 <<https://dergipark.org.tr/pub/duhfd/issue/23032/246225>> Erişim Tarihi 20.11.2020.

¹³² RG, 13.07.2005, S: 25874, T: 5, C: 44.

¹³³ Gözler, s. 5 vd.; Muratoğlu, s. 77 vd.

¹³⁴ Muratoğlu, s. 79.

¹³⁵ Muratoğlu, s. 81.

köylerin mahalleyi ikamesi sonucunda mahallenin de evleviyetle bonoda düzenleme yeri olarak kabulünü gerektirir. Bu yüzden bonoda düzenleme yeri açısından tüzel kişiliği olan idari birim kavramına istisna tanınarak mahallelerin bu kapsama dahil edilmesi gerekir¹³⁶. Oysaki semt, cadde ile sokak adlarının¹³⁷ bonoda düzenleme yeri olarak kabulü mümkün değildir. Zira bu yerleşim adlarının düzenleme yerindeki belirliliği azami düzeyde ortadan kaldıracığını ve bu gibi yerlerin düzenleme yeri olarak kabulünün idari teşkilata dair yapılan düzenlemelerin öngörülme amacına aykırılık teşkil edeceğini söyleyebiliriz.

Yapılan bu tartışmalar ışığında şayet bonoda düzenleme yerine ilişkin bir ihtilaf çıkacak olursa, söz konusu uyuşmazlığa bakan hâkimin re'sen Türkiye Mülki İdare Bölümleri Envanteri'nden¹³⁸ il, ilçe, köy ve mahalle bazında yapacağı araştırma neticesinde düzenleme yerinin geçerli olup olmadığına ve haliyle diğer şartlar da varsa bononun geçerli olup olmadığı konusunda bir karar verebilecektir. Ayrıca yapılan bu tartışmaları en aza indirgemek maksadıyla bonodaki düzenleme yeri yazılırken bu yerin (il ve ilçe haricinde) bağlı olduğu il ya da ilçenin gösterilmesi tavsiye edilebilir.

C) Düzenleme Yerinin Kısaltılarak Yazılabilmesi Sorunsalı

TTK'da bonoda düzenleme yerini hem asli hem de alternatif unsuru olarak kısaltılarak yazılıp yazılmayacağı konusunda herhangi bir düzenleme söz

¹³⁶ Çek hukuku açısından benzer yöndeki görüş için bkz. Sercan Uçar, "6360 Sayılı Büyükşehir Kanun Hükümleri Işığında Çekte "Düzenlenme Yeri" ve "İbraz Süresi" Kavramları Üzerine Bazı Tespit Ve Değerlendirmeler", 2019, 31(140), TBB, s. 341 vd. <<http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2019-140-1824>> Erişim Tarihi 20.11.2020. Nitekim Kendigelen de çekler bakımından mahallenin düzenleme yeri olarak kabulü noktasında ibraz sürelerinin hesaplanmasında karışıklıklara sebebiyet vereceğinden bahisle tereddütle yaklaşılması gerektiğini ifade etse de, bu durumun poliçe ve bono açısından hukuki güvenliği zedelemeyeceğini kabul etmektedir. Bkz. Kendigelen, Çek, s. 120. Bu yöndeki görüşü destekleyen genel geçer ifade için bkz. Jacobi, § 48, s. 355.

¹³⁷ Açık ve anlaşılır olmadığı gibi sokak adının düzenleme yeri olmayacağı hususunda bkz. Jacobi, § 48, s. 355.

¹³⁸ <<https://www.e-icisleri.gov.tr/Anasayfa/MulkiIdariBolumleri.aspx>>Erişim tarihi 16.12.2020. Ayrıca İçişleri Bakanlığı İller İdaresi Genel Müdürlüğünce, ülkemiz mülki idari sınırlarına dair coğrafi veri tabanlı harita üretim tekniklerine ve konumlama sistemlerine uygun şekilde idari birim sınırlarını sayısallaştırılmasını amaçlayan "Mülki İdari Sınırların Güncellenmesi ve Sayısallaştırılması Projesi (MİDAS)" hayata geçirilmiştir. Bunun için bkz. <<https://www.icisleri.gov.tr/illeridaresi/ıdari-sinirlarin-guncellenmesi-ve-sayisallaştirilmesi-projesi-ısgsp>> Erişim Tarihi 16.12.2020. Böylelikle illere, ilçelere, köylere ve mahallelere dair bir veri tabanı ile bonoda düzenleme yerinin azami düzeyde belirlilik kazanacağı ve yapılan hukuki tartışmaların da bu sistem sayesinde en aza indirgenebileceği söylenebilir.

konusu değildir. Haliyle bonoda düzenleme yerine dair kısaltmaya uygulamada ziyadesiyle fazla karşılaşılması neticesinde ve işlemleri olabildiğince ayakta tutma prensibi çerçevesinde bu tür kayıtların geçerliliği ve buna dair bir kıstasın ne olabileceği sorunsalının çözümlenmesi gerekir. Yargıtay İçtihadı Birleştirme Genel Kurulu'nun 14.12.1992 gün ve E.1992/1, K. 1992/5 sayılı kararı¹³⁹ ile çeklerde keşide yerinin, hiçbir duraksamaya yer vermeyecek şekilde anlaşılabilir olması koşulu ile kısaltılmış olarak yazılması halinde, çekin sadece keşide yerinin kısaltılmış olarak yazılmış bulunması sebebiyle geçersiz sayılamayacağına karar verilmiştir. Bu karar alınırken gerekçe şu şekilde ifade edilmiştir: *“Keşideci çeki düzenlemekle o konudaki iradesini beyan etmiş olmaktadır. İrade beyanı olmadan çekin vücut bulması mümkün değildir. Bu irade beyanının anlaşılır olması en önemli özelliğidir. Kanun beyan için yazılı olması dışında başkaca bir şekil şartı koymamıştır. Çekin bu niteliği dikkate alındığında, keşidecinin çekte kısaltma kullanmasını engelleyen bir düzenleme olmadığı söylenebilir. Bunun gibi keşide yerinin yazılması da bir irade beyanı olduğundan anlaşılabilir olması koşulu ile bu irade beyanının kısaltılarak yazılması da mümkündür. Okunduğunda hiçbir duraksamaya söz konusu olmaksızın anlamları belirlenebilen kısaltmaların keşide yeri olarak yazılması çeki sadece bu kısaltma sebebiyle geçersiz hale getirmez. G.Antep, Ş. Urfa, K. Maraş, G.Hacıköy, Ş.Koçhisar ve Ş.Karahisar gibi kısaltmaların keşide yeri olarak yazılması halinde çek bu niteliğini korumalı , buna karşın ne anlama geldiği bilinmeyen kısaltmaların yazılması halinde keşide yeri gösterilmemiş sayılmalıdır. Bu konudaki ölçü keşidecinin irade beyanının hiçbir kuşkuya yer vermeyecek şekilde anlaşılabilir olup olmamasıdır... Medeni Kanununun 2.maddesindeki iyi niyet kuralı ve hukuk güvenliği de çeklerde keşide yerinin kısaltılmış olarak yazılmasına olumlu bakılmasını gerektirmektedir. Öğreti de keşide yerinin aynen yazılması konusunda katı bir görüş yoktur...Bu itibarla çeklerde keşide yerinin hiçbir duraksamaya meydan vermeyecek şekilde anlaşılabilir olması koşulu ile kısaltılmış olarak yazılması halinde sadece bu nedenle çekin geçersiz sayılamayacağı doğrultusunda içtihatların birleştirilmesine karar verilmelidir.”* Buradan hareketle çekler açısından düzenleme yerinin kısaltılarak yazılması halinde bu ifadenin hiçbir yeri işaret etmiyor olması veyahut birden çok yeri akla getirmesi halinde düzenleme yerinin geçersizliği sonuca varılmalıdır¹⁴⁰.

¹³⁹ RG, 06.05.1993, S:573, s. 41-51.

¹⁴⁰ Moroğlu, s. 516.

Öncelikle bu verilen kararda dikkatimizi çeken ilk husus, Yargıtay'ın Ceza Daireleri arasındaki içtihat farklılığın giderilmesi olup, buradaki aykırılığın keşide yerinin kısaltılmış olarak yazılmasının çekin kambiyo senedi vasfını ortadan kaldırıp kaldırmayacağı ve çekin sırf bu sebeple geçersiz olup olmayacağı noktasında toplanmaktadır. Oysaki çözümlenmesi gereken hukuki mesele bundan da öte olan buradaki kısaltmanın ne şekilde geçerli olduğunun var sayılacağıdır. Yoksa, bu tespit olmadan zaten halihazırda çekin kambiyo senedi olup olmadığı değerlendirmesi yapılamayacaktır. Bu noktada hangi hukuki sorunun çözümü olduğu noktasında yapılan tespit açısından kararın eleştirileceğinden şüphe edilemez¹⁴¹. Çünkü düzenleme yerinin yapılan kısaltmanın belirsiz nitelikte olmasıyla doğrudan ilişkisi vardır. Bunun haricinde her ne kadar doktrinde hemfikir olabilecek şekilde çekler hakkında alınmış bu kararın doğrudan bonoya tatbik edileceği kabul edilmekteyse de¹⁴² kanaatimiz bu yönde değildir. Kanaatimizi açıklamadan önce konuyla ilgili mevzuatı irdelemek gerekir. Bu bağlamda Yargıtay Kanunu'nun 45. maddesinin 5.fıkrası uyarınca; “*İçtihadı birleştirme kararları benzer hukuki konularda Yargıtay Genel Kurullarını, dairelerini ve adliye mahkemelerini bağlar.*” Ayrıca söz konusu karar açısından da Yargıtay Kanunu'nun 16. maddesinin 5. bendinden “*Hukuk Genel Kurulunun benzer olaylarda birbirine aykırı biçimde verdiği kararları ile Ceza Genel Kurul Kurulunun yine benzer olaylarda birbirine aykırı olarak verdiği kararları veya Hukuk Genel Kurulu ile Ceza Genel Kurulu; Hukuk Genel Kurulu ile bir hukuk dairesi; Hukuk Genel Kurulu ile bir ceza dairesi veya Ceza Genel Kurulu ile bir ceza dairesi; Ceza Genel Kurulu ile bir hukuk dairesi veya bir hukuk dairesi ile bir ceza dairesi arasındaki içtihat uyuşmazlıklarını gidermek ve içtihatları birleştirmek*” şeklinde ortaya çıkan bir görevin Yargıtay Büyük Genel Kurulu'na verildiğini görmekteyiz. Bu hükümler birlikte değerlendirildiğinde uyuşmazlığın benzer hukuki sorunlar olması gerektiği ve ancak bu şekilde daireler arasındaki ayrılığın içtihatların birleştirilmesi yoluyla giderilebileceği kabul edilebilir. O halde benzer hukuki sorunlar, yani benzer olaylardan kasıt çek açısından düzenleme yerinin kısaltılarak yazılması esnasında ortaya çıkabilecek varyasyonlardır; yoksa bono veyahut poliçedeki

¹⁴¹ Sorunun hukuki olmayıp olgu sonucunda inançların birleştirilmesi söz konusu olamayacağı yönündeki karşı oy yazısı için bkz. Çetin Aşçıoğlu, s. 51.

¹⁴² Moroğlu, s. 517; Poroy/Tekinalp, N. 417, s.246; Kendigelen/Kırca, s. 177; Ülgen/Helvacı/Kaya/Nomer Ertan, s. 146; Bozer/Göle, dipnot 90, s. 210; Pulaşlı, s. 242; Kayar, s. 130. Kamu tarafından bilinen ve hataya sebebiyet vermeyen kısaltmaların kabul gördüğü yönünde bkz. Kınacıoğlu, s. 113.

düzenleme yeri açısından bir kıyas yapılmasının içtihatların birleştirilmesi kararı açısından doğru bir yöntem olduğunu düşünmemekteyiz. Aksi halde istisnai olan bağlayıcı mahkeme kararının kural halini almasına sebebiyet verilir ki; bu hukuki güvenlik ilkesini zedeler niteliktedir. Ayrıca düzenleme yerinin yokluğu çek açısından diğer unsurların bulunması kaydıyla adi havale hükmünde iken; bonoda soyut borç ikrarı olacaktır. Bu bile bize çek ile bono arasında bir benzerliğin kurulamayacağını göstermektedir. Pek tabidir ki, bu konuda çekin işleyişi ile bononun piyasadaki tedavül sürecinin de farklılığı vb. şeklinde birçok ayırıcı argüman bu benzerliğin kurulamayacağını bize gösterebilir. O halde bonolar açısından açık bir şekilde düzenleme yerinin kısaltılarak yazılıp yazılmayacağı konusunda bir içtihadı birleştirme kararı verilinceye kadar düzenleme yerinin kısaltılması bakımından bir kriterin benimsenmesini gerektirir. Bu yüzden öncelikle içtihadı birleştirme kararındaki hiçbir duraksamaya yer vermeyecek şekilde anlaşılabilir olması kıstasının Öztan'ın da dile getirdiği üzere¹⁴³ her somut olay örgüsü içerisinde -senet harici unsurlardan hareketle bir sonuç çıkarılamaması esasında olduğu gibi- bu tarz bir genellemeye gidilmemesi gerekir. Hatta kararın karşı oy yazısındaki bir görüşe göre de¹⁴⁴, hangi kısaltmaların hangi anlamlara geleceğini belirleyen listelere yer verilmesi gibi bir durum ortaya çıkacaktır; bu güncel gelişmeler karşısındaki kazuistik metodu çağrıştırmaktadır ve muhakkak reddedilmelidir. Ayrıca hem icra müdürü hem de icra mahkemesi yapılan takiplerde ya da başvurularda bonoda düzenleme yerinin mevcudiyetini re'sen araştıracağından (İİK m. 68, 168/1, 170a)¹⁴⁵ bilhassa ceza hukuku bakımından senedin resmi evrak mı yoksa adi senet mi sayılacağı konusunda içtihadı birleştirme kararının vardığı sonuç kabul edilecek olursa bunun suçta ve cezada kanunilik ilkesini zedeleyebilecek nitelikte olduğundan hareketle¹⁴⁶ de bu tespiti ihtiyatlı yaklaşılmalıdır. Nitekim içtihadı birleştirme kararındaki gerek çekteki düzenleme yerinin tüm harfleri eksiksiz biçimde yazılarak geçerli kabul edilmesi ile gerek çekte düzenleme yerinin duraksamaya yol açmayacak biçimde anlaşılabilir olması yeterli görülmesi hali arasında sonuç itibariyle -kural olarak- bir farklılık yaratmayacağı gerekçesiyle¹⁴⁷

¹⁴³ Yabancılik unsurunu ihtiva eden senetler bakımından da bu sorun göz önünde tutulmalıdır. Bkz. Fırat Öztan, Kıymetli Evrak Hukuku, 2. Baskı, Turhan Kitabevi, 1997, s. 472.

¹⁴⁴ Sami Selçuk, s. 48.

¹⁴⁵ Uyar, TBB, s. 314; Uyar, s. 3; Öztan, s. 87; Moroğlu, s. 509; Ülgen/Helvacı/Kaya/Nomer Ertan, s. 146.

¹⁴⁶ Benzer yöndeki karşı oy yazısı için bkz. Muharrem Dinç, s. 50.

¹⁴⁷ Benzer yöndeki karşı oy yazısı için bkz. Sami Selçuk, s. 44-45.

yol gösterici nitelikte olsa da¹⁴⁸ genel geçer nitelikli bir kriter olarak genel anlamda herkes tarafından bilinen ve tek bir yer şeklinde tespit edilen bir yerin kısaltılması halinde bonoda düzenleme yeri olarak geçerli kabul edilmesi yolu tercih edilmelidir.

Öncelikle bonoda düzenleme yerinin belirli olması şartıyla kısaltılarak da yazılabileceği kabul edilmelidir. Zaten düzenleme yerinin tarafların iradesiyle belirlenebilir ve tek olması kaydıyla kısaltılması halinde de geçerli olarak kabulü tartışmasızdır. Bu bağlamda çekin düzenleme yerinin kısaltılması yalnızca genel olarak biliniyor olması halinde geçerlidir; yoksa bu kısaltma Federal Almanya sınırları dahilinde birçok yere işaret ediyorsa -bu kapsamda birden çok büyük şehri akla getiriyorsa- geçersizdir¹⁴⁹. O halde yapılan kısaltmalarda Ffm için Frankfurt am Main, D'dorf için Düsseldorf, K'lautern için Kasierlautern, Recklingh için Recklinghausen anlaşılacağından düzenleme yerinin geçerli olduğu kabul edilir¹⁵⁰. Bu yüzden düzenleme yeri açık ve anlaşılır bir şekilde gösterilmemesi halinde düzenleme yeri geçersizdir. Misalen Re¹⁵¹ kısaltması bir yer olarak yeterince anlaşılır bir bilgi ihtiva etmemesi dolayısıyla düzenleme yeri olarak kabul edilemez. Çünkü Regensburg, Remscheid gibi anlamlara da gelecek bu ibarenin çok sayıda yere gönderme yaptığı akla gelebilir¹⁵². Nitekim bir ile ya da ilçeye bağlı olmayan şehirler bakımından plaka kısaltmalarına dair bilginin Çek Kanunu bağlamında yeterince açık bir yer bilgisini münhasıran büyük harflerin kullanılması halinde taşıyacağı kabul edilir¹⁵³. Bu yüzden Türk hukuku açısından da TDK'ya uygun olarak kırpılarak kısaltılacak yer adları açısından en azından ilk harfin büyük yazılmaması gerekliliği -özel ad olması hasebiyle- kabul edilmelidir. Ayrıca kısaltma kullanıldığı hallerde düzenleme yerinin açıkça anlaşılabilmesi varsayımında senet metninin yorumlanmasından hareketle düzenleme yeri

¹⁴⁸ Bazı kısaltmaların tereddüde yol açabileceği gerçeği de yadsınamaz. Bkz. Feyzan Hayal Şehirali, "Yargıtay Kararlarında Karşılıksız Çek", 1997, 52(1-4), AÜSBFD, s. 669 <<https://dergipark.org.tr/tr/pub/ausbf/issue/3109/43043>> Erişim Tarihi 20.11.2020.

¹⁴⁹ OLG Hamm, Urteil vom 14.10.1994- 7 U 104/94, NJW-RR 1995, 112.

¹⁵⁰ Baumbach/Hefermehl, WG Art.1, Rn. 12, s. 115. Oysaki Wilmersdorf yerine Wdf kısaltmasının senedi geçersiz hale getireceği yönünde bkz. KG JW 25, s. 496.

¹⁵¹ Oysaki RE şeklinde büyük harflerle kısaltılan yer adının geçerli olduğu yönündeki karar için bkz. OLG Hamm, Urteil vom 12.12.1997 – 7 U 89-97, NHW-RR, 1998, 1345.

¹⁵² OLG Hamm NJW-RR 1995, 112, 113.

¹⁵³ OLG Hamm NJW-RR 1995, 112. Plakaların küçük harflerle yazılması halinde düzenleme yeri olarak kabul edileceği yönünde bkz. Bülow, WG Art. 1, Rn. 38, s. 24.

tespit edilmeye çalışılır¹⁵⁴. Buradan da bir sonuç çıkmazsa senedin geçersizliği gündeme gelir¹⁵⁵. Mesela Porta Westfalica için yapılan POW kısaltması genel olarak bilinmemektedir. Her ne kadar bir bankaya dayanılarak -Sparkasse Schaumburg- düzenleme yeri belirlenmeye çalışılmışsa da bu yorum yoluyla dahi tespit edilememektedir. Zira gerek internet ortamında yapılan araştırmalar neticesinde nadiren de olsa PoW kısaltmasının Porta Westfalica anlamında kullanılması gerek başkaca kullanımlarla bu kısaltılmanın yapılabirliği (Porta Westf. Ya da P. Westfalica) düzenleme yerinin geçersizliğine sebebiyet verir¹⁵⁶. Yapılan bu açıklamalarda Alman hukuku açısından yer adlarının plakalar doğrultusunda şekillendirildiği göz önüne alındığında uygulamanın hangi yönde seyir izlediği noktasında kendiliğinden nasıl bir kriterin kabul edildiği çıkarımında bulunulabilir. Oysaki Türk hukukunda böyle bir uygulama olmadığı için bizce 81 vilayeti göz önünde tutarak beş harf ve fazlası için yapılacak kısaltmalarda kural olarak ilk üç sessiz harfin alınması ve birleşik kelimelerin¹⁵⁷ bu kapsamın dışında tutulması gerektiğini söyleyebiliriz.

Nihai olarak bonoda düzenleme yerinin kısaltılarak yazılabileceğini; ancak bu yazımın TDK kuralları çerçevesinde gerçekleşmesi gerektiğini ve bu kısaltma yapılırken de herkes tarafından ilk görüşte aynı yönde anlaşılması gerekliliğinden bahsedilmelidir¹⁵⁸. Bu gereklilik yerine getirilirken gerektiğinde yorum yoluyla senet metnindeki diğer verilerden hareketle de bir sonuca ulaşılabileceği gerçeği de dikkate alınmalıdır. Bu bağlamda İst.¹⁵⁹ , Çukurçayır Bl.¹⁶⁰ , Kumbağı Beldesi T.D.¹⁶¹ bonoda düzenleme yeri

¹⁵⁴ Bülow, WG Art. 1, Rn. 38, s. 23. Bununla birlikte senet metni dışındaki diğer hususların yorumda dikkate alınmaması gerektiği hususunda bkz. Meier Hayoz/von der Crone, §7, Rn. 39, s. 130.

¹⁵⁵ OLG Hamm, Urteil vom 12.06.2012 – I-7 U 3/12, BeckRS 2012, 17925.

¹⁵⁶ OLG Hamm, BeckRS 2012, 17925; NJW 2013, 395,396.

¹⁵⁷ Çnk kısaltması ile Çanakkale, Çankırı ya da Çankaya kastedilmiş olabilir. Bkz. Poroy/Te-kinalp, N. 206, s. 130. Bu yüzden Çanakkale için Ç. Kale; Çankırı için Çnkr; Çankaya için Çnky kısaltması kullanılmalıdır.

¹⁵⁸ Bu durumu Kınacıoğlu şu şekilde ifade etmiştir: “*Keşide yerinin yazılmasında kamuca bilinen ve yanılmayan kısaltmalar yapılabilir.*” Bkz. Kınacıoğlu, s. 113. Benzer şekilde Öztan’ da bu durumu şu şekilde dile getirmiştir: “*Keşide yerinin tıpkı keşide tarihi unsurunda olduğu gibi belli ve mümkün bir yer olması icap eder.*” Bkz. Öztan, 1997, s. 472.

¹⁵⁹ Y. 12. HD., 31.05.2018, 2018/9648 E., 2018/5675 K., <<https://karararama.yargitay.gov.tr/>>Erişim Tarihi 20 Aralık 2020.

¹⁶⁰ Y. 12. HD., 14.04.2014, 2014/8940 E., 2014/10754 K., <<https://karararama.yargitay.gov.tr/>>Erişim Tarihi 20 Aralık 2020.

¹⁶¹ Y. 12. HD., 19.06.2012, 2012/826 E., 2012/21235 K., <<https://karararama.yargitay.gov.tr/>>

olarak genel anlamda biliniyor olduğundan hareketle geçerli bir şekilde kararlaştırılabileceken; Ant.¹⁶², K. Ören¹⁶³, ESK¹⁶⁴, S.Bolu¹⁶⁵, G. Antep, Ş. Urfa, K. Maraş¹⁶⁶, C.p. mh.H. sk.A Blok D'.13 N:28 Ç.Kale¹⁶⁷, S. beyli¹⁶⁸, L. Burgaz¹⁶⁹ da ise düzenleme yerinin belirsizliğe yol açacağı gerekçesiyle bononun kambiyo senedi vasfını yitirmesine yol açar.

VII. DÜZENLEME YERİNİN YOKLUĞU, NOKSANLIĞI YA DA GEÇERSİZLİĞİ SONUCUNDA ORTAYA ÇIKAN HUKUKİ DURUM

Bonoda düzenleme yerinin anlamı, sebep ve sonuçlar bağlamında önem arz eder. Yapılacak nitelendirmede düzenleme yerinin ya da alternatif unsurun varlığı/yokluğu maddi ve şekli hukuk bakımından önemli sonuçlara, dolayısıyla farklılıklara sebebiyet verir.

Bonoda düzenleme yerine açıkça verilmemesi, yokluğu halinde alternatif bir yerin de belirtilmemesi ve genel olarak da düzenleme yerinin birden çok ya da belirsizliğe yol açacak şekilde gösterilmesi hallerinden en azından birisinin somut olayda gerçekleştiği durumlarda bononun geçersizliği¹⁷⁰ söz

>Erişim Tarihi 20 Aralık 2020. Bilhassa bu örnekte ilk bakışta tek başına kullanılan yerin belirsizliğe sebebiyet verdiği düşünülecekse de yanındaki ibareyle yorum yoluyla belirlilik sağlanmaktadır.

¹⁶² Y. 12. HD., 26.04.2017, 2016/14087 E., 2017/6541 K., <<https://karararama.yargitay.gov.tr/>>Erişim Tarihi 20 Aralık 2020.

¹⁶³ Y. 12. HD., 15.12.2016, 2016/6351 E., 2016/25469 K., <<https://karararama.yargitay.gov.tr/>>Erişim Tarihi 20 Aralık 2020.

¹⁶⁴ Y. 19. HD, 10.02.2016, 2015/15538 E., 2016/2060 K.; Y.12. HD., 22.05.2017, 2007/8344 E., 2007/10563 K., <<https://karararama.yargitay.gov.tr/>>Erişim Tarihi 20 Aralık 2020.

¹⁶⁵ Y. 27.04.2015, 12. HD., 2015/3687 E., 2015/11312 K., <<https://karararama.yargitay.gov.tr/>>Erişim Tarihi 20 Aralık 2020. Biz bu kararda varılan sonucun doğru olmadığını, bu kısaltmanın doğrudan Safranbolu'ya işaret ettiğini kabul etmeliyiz.

¹⁶⁶ Çarşamba/Samsun ibaresinden hareketle verilen bu örnekler için bkz. Y. 12. HD., 04.05.2012, 2011/29563 E., 2012/15122 K., <<https://karararama.yargitay.gov.tr/>>Erişim Tarihi 20 Aralık 2020.

¹⁶⁷ Y.12. HD., 24.09.2013, 2013/19150 E., 2013/29669 K., <<https://karararama.yargitay.gov.tr/>>Erişim Tarihi 20 Aralık 2020.

¹⁶⁸ Y.11.CD., 23.01.2019, 2017/16277 E., 2019/834 K., <<https://karararama.yargitay.gov.tr/>>Erişim Tarihi 20 Aralık 2020.

¹⁶⁹ Y. 12. HD., 07.09.2015, 2015/9716 E., 2015/19930 K., <<https://karararama.yargitay.gov.tr/>>Erişim Tarihi 20 Aralık 2020.

¹⁷⁰ TBK m. 27/1 bağlamında kanuni şekil şartlarına uyulmaması hali geçersizliğin butlan olarak anlaşılmasını gerektirir. Butlan sebepleri hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Fahri Erdem

konusu olur¹⁷¹. Zira TTK m. 777/4 hükmü uyarınca da düzenlendiği yer gösterilmeyen bir bononun düzenleyenin adının yanında da yazılı bir yerde yoksa bu senet bono sayılmaz (TTK m. 777/1)¹⁷². Doktrinde¹⁷³ ve Yargıtay'ın verdiği kararlar¹⁷⁴ doğrultusunda bu hallerde bononun geçersizliği kabul edilse de, acaba bonodaki taahhüdün geçerli olmasından hiçbir şekilde bahsedilemeyecek midir?¹⁷⁵

Bu bağlamda düzenleme yeri sarahaten belirtilmemiş ve kanunen de alternatifine yer verilmeyen bir bono kural olarak soyut borç ikrarı sayılır¹⁷⁶. Dolayısıyla kambiyo senedi vasfına sahip olmayan bu belge adi senet olarak kabul edilip senedin alacaklısı kambiyo senetlerine ilişkin özel takibe

Kaşak, Sözleşme Özgürlüğünün Sınırı Olarak Kanunun Emredici Hükümlerine Aykırılık, 1. Bası, Onikilevha Yayıncılık, s. 366-367. Kanuni gerekliliklerin yerine getirilmemesi halinde bono batıldır. Hâkim batıl olan bonoyu re'sen dikkate almalıdır. Hâkimin bu boşluğu doldurma imkânı yoktur (Aynı yönde bkz. Rehfeldt/Zöllner, s. 58; Hueck, § 8, s. 40. Bir ihtirazi kayıtlı benzer yönde bkz. Stanzl, s.33). Senet metninden anlaşılan eksiklikler tüm hamillere karşı ileri sürülebilir. Bkz. Meier Hayoz/von der Crone, §7, Rn. 37, s. 129.

¹⁷¹ Benzer yönde bkz. Rehfeldt/Zöllner, s. 58; Baumbach/Hefermehl, WG Art. 2, Rn. 8, s. 122; BSK Wertpapierrecht- Grüninger/Hunziker/Roth, Art 991 OR, Rn. 22; Schoele, s. 6.

¹⁷² Bonoda düzenleme yerine dair hükmün amaçsal yorumundan hareketle sözleşme özgürlüğünden daha üstün bir değeri korumayı hedeflediği ve söz konusu kanun hükmünün kamu düzenini ve hukuki güvenliği koruması sebebiyle emredici nitelikte olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kanun hükmünün özünden hareketle emredici karakterde olup olmadığını tespiti konusunda bkz. Kaşak, s.314 vd.

¹⁷³ Doktrinde düzenleme yeri olmayan bonoların geçersizliğini kabul eden görüşler (adi senedin varlığını ayrıca irdeleyen) için bkz. Arslanlı, s. 68; Domanıç, s. 474; İmregün, s. 52; Tekil, s. 117; Kıncıoğlu, s. 117 ve 118; Moroğlu, s. 508; Poroy/Tekinalp, N. 419, s. 285; Öztan, s.87 ve 211; Ülgen/Helvacı/Kaya/Nomer Ertan, s. 145 ve 146; Kendigelen/Kırca, s. 176 ve 178; Bahtiyar, Kıymetli Evrak, s. 122 ve 126; Bozer/Göle, s. 185; Pulaşlı, s. 140; Kayar, s. 129; Eriş, s. 538 ve 540; Uyar, TBB, s. 312; Uyar, s. 33; Börü, s. 147. Çekler açısından bkz. Kendigelen, Çek, s. 116 ve 125. Ayrıca bkz. Bülow, WG Art. 76, Rn.1, s. 349; Wiefels, 49.

¹⁷⁴ Y.19.HD., 10.06.2020, E.2018/3885, K. 2020/928; Y.15.HD., 02.12.2019, E. 2019/951, K. 2019/4947; Y. 12. HD, 18.09.2019, E. 2019/9614, K. 2019/12959; Y. 13. HD., 29.05.2019, E. 2016/11479, K. 2019/6761; Y. 13. HD., 04.03.2019, E. 2016/28981, K. 2019/2844; Y. 12. HD., 22.11.2018, E. 2017/6337, K. 2018/12027; Y.12.HD., 15.11.2018, E. 2017/5738, K. 2018/11596; Y. 13. HD., 22.10.2018, E. 2016/3166, K. 2018/9837; Y. 12.HD., 02.07.2018, E. 2017/5880, K. 2018/7116; Y.12.HD., 20.03.2018, E. 2018/1755, K. 2018/2819; Y.12. HD., 20.03.2018, E. 2016/29762, K. 2018/2821; Y.12.HD., 22.02.2018, E. 2018/850, K. 2018/1873; Y.12.HD., 13.02.2018, E. 2016/27916, K. 2018/1227, <<https://karararama.yargitay.gov.tr/>>Erişim Tarihi 20 Aralık 2020.

¹⁷⁵ M. Fadllullah Cerrahoğlu, Türk Ticaret Kanununa ve Yargıtay İçtihatlarına Göre Bonoda Mutlak Defiler,1. Bası, İstanbul İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi, Hüsnü Tabiat Matbaası, 1974, s. 34 vd.; Özdamar/Göktürk/Can/Kaşak, s.207.

¹⁷⁶ Baumbach/Hefermehl, WG Art.2, Rn. 14, s. 125; Moroğlu, s. 508-509.

başvuramaz¹⁷⁷. Evvela belirtmek gerekir ki; somut olayda bonoyu düzenleyen kişinin iradesinin ne olduğunun açıklığa kavuşturulması gerekir. Yorum yoluyla ulaşılabilecek sonuca göre; akla gelebilecek soru şudur: Acaba taraflar (düzenleyen ile senedin hamili) arasındaki anlaşmaya istinaden senet tedavüle çıkarılırken senette belirtilmeyen düzenleme yerinin sonradan tamamlanması mı söz konusudur? Bu soruya olumlu cevap verilecek olursa açık bonodan¹⁷⁸ bahsedilerek TTK m. 778/2-f bendi hükmü uyarınca; TTK m. 680 hükmünün uygulanması gerekir. Şayet bu soruya olumlu cevap verilemezse, senet metninde yapılacak bir tashihten ziyade senet metnindeki tahrifat¹⁷⁹ gündeme gelebilir. Bu olasılık dahilinde ise doldurma yetkisi anlaşmasının yokluğuna istinaden eksik bononun varlığı kabul edilebilir¹⁸⁰. Bu cihetle eksik bonoda¹⁸¹ noksan unsur olan düzenleme yerinin yetkili olmayan kimse tarafından doldurulmasına kanunen izin verilmediğinden tahrifattan yani bir nev'i evrakta sahtekarlıktan söz edilmesi gerekir¹⁸². Pek tabi burada hiçbir surette emre yazılı ödeme vaadi iddiasında bulunulamaz. Çünkü konu açısından emre yazılı ödeme vaadinden söz edilebilmesi için bono kelimesini ihtiva etmeyen; ancak açıkça emre yazılı olarak düzenlenip, bono için kanunda öngörülen asgari unsurları içeren bir senedin varlığı aranır¹⁸³. Oysaki düzenleme yerinin yokluğu senedi emre yazılı ödeme vaadi olmaktan çıkartan bir unsurdur. O

¹⁷⁷ Öztan, s. 211; Uyar, s. 38.

¹⁷⁸ Karayalçın, s. 90-91; Tekil, s. 118; Ülgen/Helvacı/Kaya/Nomer Ertan, s. 156 vd.; Bozer/Göle, s. 214 vd.; Pulaşlı, s. 150. Açık bononun tahvili mümkün değildir. Bkz. Öztan, s. 88. Ayrıca bkz. Hueck, § 8, s. 40; Meier Hayoz/von der Crone, §7, Rn. 41 ff., 130 vd.; Baum-bach/Hefermehl, WG Art. 2, Rn. 13, s. 124-125; BSK Wertpapierrecht- Grüniger/Hunziker/Roth, Art 991 OR, Rn. 25; Stanzl, s. 33-34.

¹⁷⁹ Öztan, s. 88. Yargıtay'ın vermiş olduğu bir karar uyarınca; senet fotokopisinde düzenleme yerinin yazılı olmamasına rağmen, icra kasesindeki senet aslında bunun belirtilmiş olması halinde, senedin bono niteliğini taşıyacağını belirtmişse de Uyar da bu karar katılmamaktadır. Bkz. Uyar, TBB, s. 313. Biz de bu karara katılmamakla beraber burada senette yapılan bir tahrifattan bahsedilmesi gerektiğini, düzenleme iradesinin vuku bulunduğu anda düzenleme yerinin kural olarak yazılması gerektiği kabul edilmelidir.

¹⁸⁰ Poroy/Tekinalp, N. 220, s. 161.

¹⁸¹ Açık bono ile eksik bono farklı kavramlar olduğu ve eksik bonoda tarafların arasında mevcut boşlukların nasıl doldurulması gerektiği hususunda bir anlaşmanın söz konusu olmadığı iddiası lehtar gibi son hamile karşı da ileri sürülebilecektir. Bkz. Bozer/Göle, s. 216.

¹⁸² Öztan, s. 90; Hueck, § 8, s. 40-41. Eksik bilgilerin sonradan tamamlanmasının sahtekarlık anlamına geldiği hususunda bkz. Meier Hayoz/von der Crone, §7, Rn. 39, s. 130. Aynı yönde bkz. Rehfeldt/Zöllner, s. 58.

¹⁸³ Poroy/Tekinalp, N. 422, s. 288; Ülgen/Helvacı/Kaya/Nomer Ertan, s. 151; Özdamar/Gök-türk/Can/Kaşak, s. 208. Emre yazılı ödeme vaadlerini, bonoya ilişkin birtakım özelliklere sahip olmadıkları gerekçesiyle eksik bono saymak gerektiği yönünde bkz. Öztan, s. 211.

halde mezkûr soruda -düzenleme yerinin yokluğu açısından- bonoda kanuni tahvile örnek teşkil eden TTK m. 830 hükmü¹⁸⁴ uygulanamaz mahiyettedir. Bu takdirde bono açısından iradi tahvil müessesesinin uygulanıp uygulanmayacağı tartışılmalıdır. Zira daha önce de belirttiğimiz üzere düzenleme yerine hiçbir surette yer verilmemiş bono açısından yapılacak hukuki nitelendirmede soyut borç ikrarı bağlamında yalnızca bir kural söz konusudur. Bu kuralın istisnasına -her ne kadar Türk hukukunda BGB § 140'ta olduğu üzere¹⁸⁵ tahvile açıkça yer verilmemiş ise de¹⁸⁶- bononun düzenlenmesi esnasında tahvilin şartlarının gerçekleşip gerçekleşmediğinin her defasında incelenmesi suretiyle ulaşılabilir¹⁸⁷. O halde tahvil için şu şartların sırasıyla kümülatif

¹⁸⁴ Cerrahoğlu, s. 35.

¹⁸⁵ Bülow, WG Art. 2, Rn. 7, s. 34; Baumbach/Hefermehl, WG Art.2, Rn. 9, s. 122-123.

¹⁸⁶ Bu konu hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Necip Kocayusufoğlu/Hüseyin Hatemi/Rona Serozan/Abdülkadir Arpacı, Borçlar Hukuku Genel Bölüm, 5. Basıdan Tıpkı 6. Baskı, Birinci Cilt, Filiz Kitabevi, 2014, § 44, N. 26 vd., s. 609 vd.; Cerrahoğlu, s. 35 vd.; Karlı, s. 52.

¹⁸⁷ Bononun geçersizliği irade açıklamasının hiçbir hüküm ve sonuç doğurmayacağı anlamına gelmeyeceği yönünde bkz. Meier Hayoz/von der Crone, §7, Rn. 38, s. 129; Baumbach/Hefermehl, WG Art.1, Rn. 12, s. 115; BSK Wertpapierrecht- Grüniger/Hunziker/Roth, Art 991 OR, Rn. 25a. “*Taraflar poliçe ve bono düzenlerken, geçerli olarak havale veya adi senet düzenleyebilecek iken, yanılıya düşüp hükümsüz poliçe ve bono düzenlememişlerdir. Taraflar pekâlâ geçerli poliçe veya bono düzenleyebilirlerdi ve aralarındaki gerçek amaç da havale veya adi senet düzenlemek değil, poliçe veya bono düzenlemektir. Bu gerçekleşmediğine, tarafların amacı da havale yapmak veya adi senet düzenlemek değil, poliçe ve bono düzenlemek olduğuna göre, zorunlu husuları içermiyen ve poliçe veya bono olarak sayılamayacakları yasadaki belirlenen belgeleri, olsa olsa taraflar arası ilişkilerde ‘yazılı kanıt başlangıcı olarak kabul etmek gerekir.’*” Bkz. İmregün, s. 54. Bu görüş tahvil için öngördüğümüz şartlardan (6)’nın hiçbir şekilde gerçekleşmeyeceğinden hareket ederek adi senet olasılığını dahi reddetmektedir. Oysaki tahvil olasılığını göz önünde tutarak -ki geçersiz sayılan bono imzası inkar edilmedikçe sebebi gösterilmeyen borç tanınması olarak ayakta tutulabileceği yönünde bkz. Karlı, s. 52- adi senedin varlığını sorgulayan görüşler için bkz. Arslanlı, s. 68; Karayalçın, s. 90-91; Tekil, s.116-117; Öztan, s. 88; Kınacıoğlu, s. 117. Tahvil tartışmasına girmeksizin düzenleme yeri olmayan bononun adi senet olduğu yönünde bkz. Domaniç, s. 474; Ülgen/Helvacı/Kaya/Nomer Ertan, s. 151; Bozer/Göle, s. 185 ve 209-210; Uyar, TBB, s. 312; Uyar, s. 34; Reisoğlu, s. 69. Şekil şartlarındaki eksiklik dolayısıyla bono olarak geçersiz olan senedi adi senet sayabilmek için tarafların bu konuda geçersizliği bilmeleri halinde dahi adi senet yapacakları sonucuna varabilmek gerektiği yönünde bkz. Cerrahoğlu, s. 36. Herhangi bir tahvil tartışması yapmaksızın düzenleme yeri olmayan bono adi senet sayılacaktır. Bkz. Y.13.HD., 18.06.2020, E.2020/6, K. 2020/4926; Y.13.HD., 10.12.2019, E. 2017/2865, K. 2019/12307; YHGK, 27.04.2016, E. 2014/1075, K. 2016/557; -adi yazılı belge- Y. 13. HD, 30.09.2019, E. 2016/21633, K. 2019/9120; -adi belge- Y. 19.HD., 07.03.2016, E. 2015/12666, K. 2016/4048, <<https://karararama.yargitay.gov.tr/>>Erişim Tarihi 20 Aralık 2020. Ayrıca tahvil açısından BGB § 780’e göre soyut borç vaadinden ya da tacir düzenleyen ise HGB § 363 Abs.1 S.2 hükmüne göre ticari taahhütten (käufmännische Verpflichtungsschein) bahsedilebilir. Bu son durumda geçersiz bono emre kaydını ihtiva ediyorsa yalnızca emre yazılı senedin varlığı iddiasında bulunulabilir. Emre kaydındaki eksiklik durumunda senet metninde emre yazılı senedin meydana getirilmesinde

olarak aranması gerekir¹⁸⁸: (1) Tahvil için kesin hükümsüz bir işlem olmalıdır -ki bonoda düzenleme yeri hem asli olarak hem de alternatif şekilde yok ise TBK m. 27/1 hükmü ile TTK m.1530/1 hükmü uyarınca, (2) Bononun geçersiz olduğu düzenleyen ile hamil tarafından bilinmemelidir -ki bu takdirde tacirler arasındaki hususlar haricinde ilke olarak taraflardan yalnızca birisinin hükümsüzlüğü bilmesi tahvile engel teşkil etmez-, (3) Tahvil hükümsüzlüğü öngören normun anlam ve amacına ters düşmemelidir – teminat, kredi, ödeme işlevlerinden birine veyahut işlem güvenliğine aykırılık yoksa, yedek işlemin geçerlilik şartları oluşmalıdır – (4) Adi senet olarak nitelendirilebilmesi için senet metninin belgelendirdiği hukuki işlem hakkında tam bir bilgiyi ihtiva etmesi ve senedin altının senet aleyhine delil teşkil edecek düzenleyen tarafından el yazısıyla imzalanması gerekir¹⁸⁹-, (5) Yedek işlem kesin hükümsüz işlem ile aynı veya benzer sonuçlar doğuran; ancak ondan daha ileriye gitmeyen bir nitelik taşımalıdır- zaten adi senet ile kambiyo senedi ile ulaşılmak istenilen amaç kısmen de olsa karşılanacaktır-, (6) Tarafların yaptıkları işlemin geçersiz olduğunu bilselerdi yedek işlemi istemiş olacakları söylenebilir -hatır bonolarıyla ilgili duruma istisna tanıyarak olayın hal ve şartlarına göre, taraflar yaptıkları işlemin hükümsüz olduğunun farkına varmış olsalardı, tamamen aynı sonuçları doğurmamasına rağmen, yedek işlemin, yani adi senedin sağladığı sonuçlarla yetinmeyi kabul ederlerdi diye düşünmek mümkün olabiliyorsa¹⁹⁰, bu şart gerçekleşmiş sayılacaktır-

O halde tahvil için aranan şartlardan her birinin somut olayda ayrı ayrı gerçekleşmesi halinde düzenleme yerini bir şekilde ihtiva etmeyen bono soyut borç ikrarına havi bir adi senet olarak karşımıza çıkar. Ancak (2) şart bakımından tacirlerin ticaretine ait tüm faaliyetlerinde basiretli iş adamı gibi hareket etme yükümlülüğü söz konusu olduğundan düzenleme yerine dair bilgisizliğin bu konuda hukuki bir telafisi olamaz. Bu yüzden bononun taraflarının tacir olması halinde tahvilin şartları gerçekleşmeyeceğinden soyut borç ikrarından

düzenleyenin iradesinden yola çıkıldığında tahvile başvurulamaz. Bülow, WG Art. 76, Rn. 1, s 350; Stanzl, s. 34; Baumbach/Hefermehl, WG Art.1, Rn. 14, s. 125. Bu yöndeki tartışmalar için ayrıca bkz. Hueck, § 8, s. 40; BSK Wertpapierrecht- Grüniger/Hunziker/Roth, Art 992 OR, Rn. 4. Kambiyo senedi benzeri ödeme vaadi olasılığı açısından bkz. Meier Hayoz/von der Crone, §7, Rn. 38, s. 130. Borç vaadi olduğu yönünde bkz. Rehfeldt/Zöllner, s. 58.

¹⁸⁸ Kocayusufoğlu, § 44, N. 31 vd., s. 614 vd.

¹⁸⁹ Yazılı belgede borçlunun imzası yok ya da imzası sahte ise, bu belge senet sayılmaz. Bkz. Baki Kuru, İstinaf Sistemine Göre Yazılmış Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, 1. Bası, Yetkin Yayıncılık, 2017 s. 254.

¹⁹⁰ Cerrahoğlu, s. 36.

bahsedilemeyecekse de, adi senedin şartları varsa somut olayda en azından adi senedin varlığı kabul edilebilir. Bunun dışında (6) şart bakımından hatır bonolarında alacaklının menfaatine düzenlenen tedavül gayesi olanların¹⁹¹ artık en azından adi senet olarak geçerli sayamayacağımızdan düzenleme yeri olmayan bononun geçersizliği daimidir¹⁹². Zira tedavül gayesi ortadan kalktığından hatır bonosunu tedavül kabiliyetine sahip olmayan bir senedi bono olarak dahi ayakta tutamayız¹⁹³. Oysaki tedavül gayesi olmayan hatır bonolarında¹⁹⁴ ise tahvilin işletilebileceği; çünkü (5) şartın (6) ile birlikte sağlandığı kabul edilebilir. Zaten hatır senetlerinde diğer bedelsiz senetlerden farklı olarak ciddi borç altına girme iradesinin olmaması yönünde taraflar anlaşmışlardır¹⁹⁵.

Soyut borç ikrarı ile adi senet kavramlarının örtüştüğü noktalar olsa da aynı anlama gelmediklerini söylemeliyiz. Bu bağlamda düzenleme yerinin yokluğu, noksanlığı ya da geçersizliği söz konusu olduğunda soyut borç ikrarının¹⁹⁶ hukuki niteliği açısından kabul ettiğimiz görüşe göre¹⁹⁷; TBK m. 18'deki ifadeden söz konusu ikrara hangi sonuçların bağlanması gerektiği belirtilmediğinden taraflar sözleşme serbestisi gereğince; ya yalnızca ispat soyutluğu ile yetinebilir ya da kurucu bir borç vaadi düzenleyebilir. O halde bonodaki düzenleme yerinin olmaması halinde¹⁹⁸ tarafların o hukuki işlemin

¹⁹¹ Nurkut İnan, *Türk Hukukunda Hatır Senetleri Ve Özellikle Hatır Bonoları*, 1. Bası, Bilgi Basımevi, 1969, s. 50-51.

¹⁹² Benzer yöndeki görüş için bkz. Cerrahoğlu, s. 37. Oysaki mevcut bir borç ilişkisinden doğan bir alacak için düzenlenen bononun hükümsüzlüğü bildikleri takdirde tarafların adi senet düzenleme konusunda tereddütte bulunmayacakları yönünde bkz. Cerrahoğlu, s. 36-37. Hatta inançlı işlemler geçerli olduklarından soyutluk ilkesine gidilmesine gerek olmaksızın tedavül gayeli hatır senetleri bu şekilde geçerli kabul edilebilir. Bkz. İnan, s. 116.

¹⁹³ Benzer yöndeki görüş için bkz. Cerrahoğlu, s. 37.

¹⁹⁴ Hatır senetlerinde temel alacak farazi olarak dahi yoktur. Bkz. İnan, s. 55. Bununla birlikte tedavül gayesi olmayan hatır senetlerinin hem muvazaalı hem de soyutluğa rağmen muvazaa sebebiyle hükümsüz oldukları sonuca varılabilse de, muvazaalı olsun ya da olmasın hükümsüzlüğü iyi niyetli üçüncü kişilere karşı ileri sürülemez. Bkz. İnan, s. 118.

¹⁹⁵ İnan, s. 56.

¹⁹⁶ TBK m.18; "*Borcun sebebini içermemiş olsa bile borç tanınması geçerlidir.*"

¹⁹⁷ Kocayusufpaşaoğlu, § 11, N. 47 vd., s. 121 vd. Türk hukukunda esas olarak sözleşme teorisini benimsenmekle beraber tek taraflı irade beyanı teorisinin izlerine de rastlandığı yönünde bkz. Karlı, s. 39.

¹⁹⁸ Oysaki Karayalçın'a göre; emre muharrer senet nitelikli soyut borç senedi olduğu için zorunlu şartların yokluğu halinde ilgililerin o işlemi istemiş olacaklarını kabul etmek; yani mücerret borç senedi lehine bir karinenin varlığından söz etmek gerekir. Bkz. Karayalçın, s. 90-91. Bu bağlamda yazara göre tahvilde belirttiğimiz (6) şartın gerçekleştiğine dair bir

varlığına işaret etmesi sağlayacak şekilde ispat soyutluğundan istifade etmeleri lehine bir adi karineden bahsedilir¹⁹⁹. Zira her iki seçimlik yetki bakımından bütün soyut borç ikrarlarında ispat soyutluğu vardır²⁰⁰. Ayrıca tarafların bu ikrara ispat yükünün yer değiştirmesinin²⁰¹ ötesinde bir hukuki sonuç bağlamak istedikleri²⁰² -kurucu bir borç ikrarı- iddiası adi karineyi çürütürken ispatlanabilir. Mezkûr adi karineden hareketle somut olayda bonoda düzenleme yeri bir şekilde yoksa şartları varsa adi senetten; o da yoksa senedin geçersizliğinden bahsedilir. Bununla birlikte hukuki sebebi ispat külfetinden kurtulan alacaklının aleyhine bu adi karine çürütülebilirse de soyut borç ikrarına havi bir adi senetten bahsedilecek ve buna göre bir işlem yapılacak demektir.

Delil başlangıcı, iddia konusu hukuki işlemin tamamen ispatına yeterli olmamakla birlikte, söz konusu hukuki işlemi muhtemel gösteren ve kendisine karşı ileri sürülen kimse veya temsilcisi tarafından verilmiş veya gönderilmiş belgedir (HMK m. 202/2). O halde düzenleme yerinin ihtiva etmeyen

karinenin varlığı kabul edilecek olursa soyut borç ikrarının adi senetten bir farkı kalmayacağı gibi temel ilişkiye bağlanan kambiyo senedinin de kural olarak her defasında geçersizliği gündeme gelecektir. Nitekim yazarın görüşünün açıkça aksi kararlaştırılmadıkça mevcut bir borç için soyut borç senedi verildiği zaman bunun ifa amacı ile verilmiş sayılacağı mantığından (Kocayusufpaşaoğlu, § 11, N. 49, s. 123; Karlı, s. 110) ileri geldiğini düşünmekteyiz. Oysaki bir kere alacaklı soyut alacağını elde edince temel ilişkiden doğan alacağın sona ermesinden hareketle bononun geçerliliğini etkileyebilecek yasak bir kaydın varlığı şüphesi hasıl olabilir. Zira bonoyu asıl borç ilişkisine bağlayan kayıtlar bononun geçersizliğine yol açar. Ancak bononun hangi amaçla düzenlendiğinin bizzat bono üzerinde gösterilmesi bir sorun teşkil etmez. Diğer bir deyişle yalnızca borcun sebebine, bononun düzenlenme gerekçesine yer verilmesi senedi geçersizliğine yol açmaz. Bu konuda bkz. Kendigelen/Kırca, s. 195. Gerçekten de bu durum soyut borç ikrarı ile adi senet arasında farka işaret etmektedir. Bu farklılık ayrıca kıymetli evrakta hâkim olan hukuki görünüş teorisile tamamlanmış sözleşme teorisinin de bir sonucudur. Ayrıca TBK m. 605/1 hükmü uyarınca; “*Kumar oynayan veya bahse giren kişi tarafından imzalanmış adi borç veya kambiyo senedi üçüncü bir kişiye devredilmiş olsa bile, hiçbir kimse bunlara dayanarak dava açamaz ve takip yapamaz. Kıymetli evrakın iyiniyetli üçüncü kişilere sağladığı haklar saklıdır.*” Buna göre, kumar ve bahis borçları için düzenlenen soyut borç ikrarlarının soyutluk kuralı rafa kaldırılmıştır (Kocayusufpaşaoğlu, § 11, N.55, s. 128) Bu hükmün istisnai olduğu kabul edilmelidir. Bu yüzden Karayalçın’ın ilgili karine görüşü kabul edilecek olursa soyut borç ikrarı sonucu temel borç ilişkisinden tamamen bağımsız yeni bir borç doğduğu görüşü uygulanamaz hale gelecektir.

¹⁹⁹ Söz konusu kararın bu şekilde anlaşılması gerektiği düşüncesindeyiz. Düzenleme yerine sahip olmayan bononun borç ikrarını içeren adi senet hükmünde olduğu ve ispat külfetinin davalıda olduğu yönünde bkz. Y. 13. HD., 16.02.2016, E. 2015/3196, K. 2016/6282, <<https://karararama.yargitay.gov.tr/>> Erişim Tarihi 20 Aralık 2020.

²⁰⁰ Kocayusufpaşaoğlu, § 11, N. 53, s. 126; Karlı, s. 82.

²⁰¹ Karlı, s. 74.

²⁰² Kocayusufpaşaoğlu, § 11, N. 53, s. 126.

bonoların (yazılı) delil başlangıcının maddi unsurunu oluşturabileceği kabul edilebilir²⁰³. Oysaki Yargıtay kararlarından zamanaşımına uğramış bonoların (yazılı) delil başlangıcı olduğu sonucuna ulaşılmaktadır²⁰⁴. Düzenleme yeri yokluğu halinde de şayet iddia konusu hukuki işlemi muhtemelen gösteren yazılı bir belgenin kendisine karşı ileri sürülen kişi ya da temsilcisi tarafından verilmişse ya da gönderilmişse²⁰⁵ bono başkaca bir hukuki işlem özellikle de temel borç ilişkisi açısından (yazılı) delil başlangıcı addedilebilir²⁰⁶.

Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kurulu'nun 14.12.1992 tarih ve 1/5 ve Ceza Genel Kurulu'nun 24.03.1998 gün ve 51/106 sayılı kararlarında açıklandığı üzere; kambiyo senetlerinde yapılan sahteciliğin resmî belgede yapılmış sayılabilmesi için²⁰⁷, ilgili kambiyo senedinin Türk Ticaret Kanunu'nda öngörülen bütün unsurları taşıması gerekir. Bonoda düzenleme yerinin herhangi bir sebeple bulunmaması ceza hukuku açısından bononun özel belge olarak kabul edilmesini gerektirir²⁰⁸. Bu takdirde bir özel belgeyi sahte olarak düzenleyen veya gerçek bir özel belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştiren ve kullanan kişi, TCK m. 207/1²⁰⁹ hükmü uyarınca; özel belgede

²⁰³ Hatta çekte mücerret borç ikrarı olmadığı için bonodan farklı olarak bu belgenin (yazılı) delil başlangıcının maddi unsuru niteliği tanınsa dahi inandırıcılığına şüphe ile yaklaşılabilecektir. Bkz. Haluk Konuralp, Medeni Usul Hukukunda Yazılı Delil Başlangıcı, Yetkin Yayınları, Tıpkı Basım, 2009, s. 66.

²⁰⁴ Eriş, s. 583-584. Y.13.HD., 18.06.2020, E.2018/1461, K. 2020/4901; Y.19.HD., 01.06.2020, E. 2018/3795, K. 2020/713; Y.13.HD., 10.03.2020, E.2020/111, K. 2020/3119; Y.23.HD., 04.03.2020, E. 2017/142, K. 2020/1470, <<https://karararama.yargitay.gov.tr/>> Erişim Tarihi 20 Aralık 2020. Nitekim Hukuk Genel Kurulu'nun 04.04.2007 gün ve 2007/18-153 E-2007/183 sayılı kararında da benimsendiği gibi "Zamanaşımına uğrayan ve imzası inkâr edilmeyen bono, temel borç ilişkisi bakımından (yazılı) delil başlangıç niteliğindedir." Bu konu hakkında ayrıntılı açıklamalar için bkz. Konuralp, s. 67 vd.

²⁰⁵ (Yazılı) delil başlangıcının şartları için bkz. Kuru, s. 268.

²⁰⁶ Benzer yöndeki görüş için bkz. Kuru, s. 268. Bu bağlamda bonodaki zorunlu unsurları bulunmaması halinde eksik unsurlu bononun temel alacak bakımından adi bir senet sayılabilecekse de (yazılı) delil başlangıcı olabileceği ihtimali de göz ardı edilmemelidir. Bkz. Konuralp, s. 66. Bu olasılığın düşünülmesi gerektiği hususunda bkz. Ülgen/Helvacı/Kaya/Nomer Ertan, s. 152.

²⁰⁷ TCK m. 204/1; "*Bir resmî belgeyi sahte olarak düzenleyen, gerçek bir resmî belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştiren veya sahte resmî belgeyi kullanan kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.*"

²⁰⁸ Hasan Tahsin Gökcan, "Özel Belgede Sahtecilik (TCK M.207)", 2010, 68(2010/1), Ankara Barosu Dergisi, s. 220 ve 222 <<https://dergipark.org.tr/tr/pub/abd/issue/33777/374082>> Erişim Tarihi 20.10.2020.

²⁰⁹ "*Bir özel belgeyi sahte olarak düzenleyen veya gerçek bir özel belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştiren ve kullanan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.*"

sahtecilik suçuna vücut verecektir. Zira TCK m. 201/1 hükmü uyarınca; özel belgede sahtecilik suçunun konusunun, **emre veya hamile yazılı kambiyo senedi**, emtiayı temsil eden belge, hisse senedi, tahvil veya vasiyetname olması halinde, resmî belgede sahtecilik suçuna ilişkin hükümler uygulanır. Bununla birlikte özel belgenin suça konu olabilmesi için doğrudan hukuki sonuç doğurması gerekir²¹⁰. Bu yüzden bonoda düzenleme yeri herhangi bir şekilde olmadığı takdirde özel belgede sahtecilik suçunun oluşabilmesi için an azından bu belgenin soyut borç ikrarı veyahut hiç olmazsa adi yazılı senet olması gerektiği kanaatindeyiz. Nitekim özel belgenin hukuken korunan bir içeriği ile doğrudan hukuki sonuç doğuran bir irade beyanının ya da bir hususu yansıtması şeklinde anlaşılması²¹¹ da bunu gerektirir. Bu cihetle, Yargıtay kararlarında bilhassa bu düşüncenin izinden gidilerek bir sonuca varılması gerekir. Ancak Yargıtay'ın böyle bir araştırma yapmaksızın doğrudan bonoda düzenleme yerinin eksikliğine istinaden bonoda sahtecilik yapılması halinde, fiilin özel belgede sahtecilik suçunu oluşturacağını kabul etmektedir²¹².

Son olarak şunu da belirtmekte fayda vardır ki; Yargıtay'ın düzenleme yeri olmayan bononun kural olarak soyut borç ikrarı olmasından değil; adi havale niteliğinden bahsederek birçok hükmü bu şekilde kurduğuna²¹³ tanık olmaktadır. Ancak hukuki niteliği itibariyle kararlardan varılan bu yöndeki nitelendirmelerin şartları varsa ancak polîçe ve çek için geçerli olabileceği²¹⁴ söylenmelidir.

²¹⁰ Gökcan, s. 221.

²¹¹ Gökcan, s. 221.

²¹² Düzenleme yeri olmayan bononun özel belge niteliği taşıdığı yönünde bkz. Y.11. CD.,14.09.2020, E. 2018/7035, K. 2020/4424; Y.15.CD., 02.07.2020, E. 2020/3967, K. 2020/7290; Y.11.CD., 03.02.2020, E. 2017/14477, K. 2020/756; Y.11.CD., 16.12.2019, E. 2017/16964, K. 2019/9496; Y.11.CD., 02.12.2019, E. 2017/14044, K. 2019/8617; Y. 15 CD., 30.09.2019, E. 2017/14701, K. 2019/9162; Y. 11.CD., 25.09.2019, E. 2017/12369, K. 2019/6703; Y.11.CD., 16.09.2019, E. 2019/1781, K. 2019/6297; YCGK, 21.05.2019, E. 2018/171, K. 2019/453; YCGK, 05.02.2019, E. 2017/527, K. 2019/69, <<https://karararama.yargitay.gov.tr/>>Erişim Tarihi 20 Aralık 2020. Ayrıca bkz. Gökcan, dipnot 59, s. 222.

²¹³ Y. 12. HD., 07.06.2012, E. 2012/28673, K. 2013/5263; Y. 12. HD., 21.02.2013, E. 2013/20060, K. 2013/27679; Y. 12. HD., 10.09.2013, E.2013/34573, K. 2014/45; Y.12. HD., 20.01.2014, E. 2014/6090, K. 2014/9054; Y.12.HD., 12.12.2013, E. 2014/16505, K. 2014/18215; Y.12.HD., 12.01.2016, E. 2015/22265, K. 2016/395; Y.12. HD., 07.02.2017, E. 2016/10094, K. 2017/1393; Y.12.HD., 29.11.2018, E. 2017/8073, K. 2018/12492, <<https://karararama.yargitay.gov.tr/>>Erişim Tarihi 20 Aralık 2020.

²¹⁴ Benzer yönde bkz. Moroğlu, s. 508.

SONUÇ

Bono mevsuf (nitelikli) bir soyut borç ikrarıdır. Bonoda düzenleme yeri alternatif zorunlu bir şekil şartıdır. Bonoda düzenleme yerinin genel olarak ne şekilde gösterileceğine dair herhangi bir bilgiye Kanun'da yer verilmemiştir. Nitekim düzenlendiği yer gösterilmeyen bir bono, düzenleyenin adının yanında yazılı olan yerde düzenlenmiş sayılır. Açıklık bulunmadığı takdirde senedin düzenlendiği yer, ödeme yeri ve aynı zamanda düzenleyenin yerleşim yeri sayılır.

Bonoda düzenleme yeri devletler özel hukuku, medeni usul ve icra iflas hukuku ile ceza hukuku bakımından önemli hukuki sonuçlar doğurmaktadır. Bonoda düzenleme yeri açık, anlaşılır ve okunaklı olması kaydıyla herhangi bir şekilde senetteki taahhüdü ihtiva eden imza ile bağlantı kurularak senedin herhangi bir yerinde belirtilebilir.

Bonoda düzenleme yerinin yabancı bir dilde yazılabileceğini; ancak 805 sayılı İktisadi Müesseselerde Mecburi Türkçe Kullanılması Hakkında Kanun'un kapsamının çizilmesi suretiyle kabul edebiliriz.

Düzenleyicisi tek olan bonoda birden fazla düzenleme yeri gösterilirse, bono geçersiz olur. Bununla birlikte bononun birden fazla düzenleyicisi varsa birden fazla düzenleme yerinin tayin edilmiş olmasının bononun geçersizliğine yol açmayacağı doktrinde ifade ediliyorsa da, bu duruma birtakım istisnaların getirilmesi gerekir.

Bonoda düzenleme yerinin kısaltılarak yazılabileceğini; ancak YİBGK'nın çek için hiçbir duraksamaya yer vermeyecek şekilde öngördüğü kıstasın bono için kabul edilemeyeceğini kabul etmek gerekir. Bu yüzden bonoda düzenleme yerinin belirliliği çerçevesinde bu yerin kısaltılarak yazılması gerekli ve yeterlidir.

Bonoda düzenleme yerinin bir mülki idari birim olması gerekir. Bu bağlamda mevcut bir yer olması kaydıyla il, ilçe, köy, mahalle bonoda düzenleme yeri olarak tayin edilebilir. Bu yüzden bu yerin semt, cadde, sokak vb. şekilde hukuki belirlilikten uzak bir şekilde kararlaştırılmayacağı evleviyetle söylenebilir.

Bonoda düzenleme yerinin yokluğu, noksanlığı veyahut geçersizliği sonucunda sırasıyla soyut borç ikrarı, adi senet, (yazılı) delil başlangıcı araştırması yapılarak bir sonuca varılması gerekir; meğerki açık bono ya da bonoda tahrifattan bahsedilsin. Bu yüzden bonodaki düzenleme yerinin olmayışı

kategorik bir yaklaşım biçimine başvurarak her defasında Yargıtay kararlarına da yansıdığı üzere adi senet şeklindeki kabule tereddütle yaklaşılmasını gerektirir. Hatta soyut borç ikrarı ile adi senedin de farklı kavramlara işaret ettiği de her somut olay açısından göz önünde bulundurulması gereken bir husustur.

KAYNAKÇA

- Alışkan M, “İktisadi Müesseselerde Türkçe Kullanma Zorunluluğu”, 2005, VIII(1-2), AÜEHFD, s. 349-377, <<https://hukukdergi.ebyu.edu.tr/?p=1305>> Erişim Tarihi 25 Kasım 2020.
- Bahtiyar M, Kıymetli Evrak Hukuku (Ders Notları- Soru Örnekleri), Güncellenmiş 18. Bası, Beta Yayınevi, İstanbul 2020 (Bahtiyar, Kıymetli Evrak).
- Bahtiyar M, “Türk Ticaret Kanunu Tasarısı’nın Dili İle Bazı Hükümlerinin Değerlendirilmesi”, 2005, 18(61), TBB, s. 47-106, <<http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2005-61-183>> Erişim Tarihi 25 Kasım 2020 (Bahtiyar, TBB).
- Bahtiyar M, “805 Sayılı, “İktisadi Müesseselerde Mecburi Türkçe Kullanılması Hakkında Kanun”un Kapsamı ve Yaptırım Sorunu”, 2007, II, Prof. Dr. Hüseyin Ülgen’e Armağan, s. 1731-1750 (Bahtiyar, 850).
- Bahtiyar M, Anonim Ortaklık Anasözleşmesi, 1. Bası, Beta Yayıncılık 2001. (Bahtiyar, Anasözleşme)
- Basler Kommentar Wertpapierrecht, Marc G/ Bruno H/ Gerhard R, 1. Auflage, Helbing Lichtenhahn Verlag 2012.
- Baumbach A/ Hefermehl W, Wechselgesetz und Scheckgesetz mit Nebengesetzen und einer Einführung in das Wertpapierrecht, 22. neubearbeitete und erweiterte Auflage, Verlag C.H.Beck München 2000.
- Bozer A/ Göle C, Kıymetli Evrak Hukuku, Güncellenmiş ve Genişletilmiş Sekizinci Bası, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları 2018.
- Börü L, “Bonoya Dayalı Kambyo Senetlerine Özgü Haciz Yolu İle Takipte Yetki”, 2016, 65(1), AÜHFD, s. 137-182, <<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/622108>> Erişim Tarihi 20 Kasım 2020.

- Bülow P, Wechselgesetz/Scheckgesetz, 5. neu bearbeitete Auflage, Verlag C. F. Müller 2013.
- Cerrahoğlu M. F, Türk Ticaret Kanununa ve Yargıtay İçtihatlarına Göre Bonoda Mutlak Defiler, 1. Bası, İstanbul İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi, Hüsnü Tabiat Matbaası, 1974.
- Domaniç H, Kıymetli Evrak Hukuku ve Uygulaması, TTK Şerhi-IV, 1. Bası, Eskin Matbaası 1990.
- Eriş G, Türk Ticaret Kanunu Hükümlerine Göre Kıymetli Evrak, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2014.
- Gökcan Hasan T, “Özel Belgede Sahtecilik (TCK M.207), 2010, 68(2010/1), Ankara Barosu Dergisi, s. 209-236, <<https://dergipark.org.tr/tr/pub/abd/issue/33777/374082>> Erişim Tarihi 20 Kasım 2020.
- Gözler K, “6360 Sayılı Kanun Hakkında Eleştiriler (Yirmi Dokuz İlde İl Özel İdareleri ve Köylerin Kaldırılması ve İlçe Belediyelerinin Büyükşehir İlçe Belediyesi Haline Dönüştürülmesi Anayasamıza Uygun Mudur?”, 2013, 11(122), Legal Hukuk Dergisi, s. 37-82, <<https://www.idare.gen.tr/6360-elestiriler.pdf>> Erişim Tarihi 20 Kasım 2020.
- Hueck A, Recht der Wertpapiere, 10. Auflage, Verlag Franz Vahlen GmbH Berlin und Frankfurt a. M. 1967.
- İmregün O, Kıymetli Evrak Hukuku (Genel Hükümler-Kambiyo Senetleri-Makbuz Senedi-Varant), 1. Bası, Filiz Kitabevi 1995.
- İnan N, Türk Hukukunda Hatır Senetleri Ve Özellikle Hatır Bonoları, 1. Bası, Bilgi Basımevi 1969.
- Jacobi E, Wechsel-Und Scheckrecht unter Berücksichtigung des ausländischen Rechts, Unveränderter Nachdruck, Walter De Gruyter & CO. 1956.
- Karayalçın Y, Ticaret Hukuku Dersleri (II. Ticari Senetler -Kambiyo Senetleri-, Üçüncü Baskı, Güzel İstanbul Matbaası 1964.
- Karlı Ö, Sebebi Gösterilmeyen Borç Tanınması (Mücerret Borç İkrarı) BK. Mad. 17, 1. Bası, Vedat Kitapçılık 2008.
- Kaşak F E, Sözleşme Özgürlüğünün Sınırı Olarak Kanunun Emredici Hükümlerine Aykırılık, 1. Bası, Onikilevha Yayıncılık 2019.
- Kayar İ, Kıymetli Evrak Hukuku, Altıncı Bası, Detay Yayıncılık 2013.

- Kendigelen A, Çek Hukuku, Gözden Geçirilmiş ve Güncelleştirilmiş 5. Bası, Onikilevha Yayıncılık 2019 (Kendigelen, Çek).
- Kendigelen A/Kırca İ, Kıymetli Evrak Hukuku (Genel Esaslar-Kambiyo Senetleri), Güncellenmiş 3. Bası, Onikilevha Yayıncılık 2020.
- Kınacıoğlu N, Kıymetli Evrak Hukuku, 5. Baskı, Nobel Yayınevi 1999.
- Kırca İ, “İktisadi Müesseselerde Mecburi Türkçe Kullanılması Hakkında Kanun Üzerine”, 2007, II, Prof. Dr. Hüseyin Ülgen’e Armağan, s. 1929-1947.
- Kocayusufpaşaoğlu N/ Hatemi H / Serozan R/ Arpacı A, Borçlar Hukuku Genel Bölüm, 5. Basıdan Tıpkı 6. Baskı, Birinci Cilt, Filiz Kitabevi 2014.
- Konuralp H, Medeni Usul Hukukunda Yazılı Delil Başlangıcı, Tıpkı Basım, Yetkin Yayınları 2009.
- Kuru B, İstinaf Sistemine Göre Yazılmış Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, 1. Bası, Yetkin Yayıncılık 2017.
- Meier Hayoz A / von der Crone H, Wertpapierrecht, Zweite, überarbeitete Auflage, Stämpfli Verlag AG Bern 2000.
- Moroğlu E, “Kambiyo Senetlerinde Düzenleme Yeri”, Makaleler, Onikilevha Yayıncılık, 2010, s. 507-517.
- Muratoğlu T, “Mahalli İdareler Mevzuatında 6360 Sayılı Kanunla Yapılan Değişiklikler”, 2015, 20(32), Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, s. 59-96, <<https://dergipark.org.tr/tr/pub/duhfd/issue/23032/246225>> Erişim Tarihi 20.11.2020.
- Narbay Ş, “Çekte İbraz Sürelerinin Belirlenmesinde Ölçü Alınan “Yer” Kavramına “De Lege Lata” ve “De Lege Ferenda” Çözüm Önerileri”, 2003, I, Bilgi Toplumunda Hukuk- Ünal Tekinalp’e Armağan, s. 793-821. (Narbay, Armağan)
- Narbay Ş, “Türk Ticaret Kanununun Tasarısında Kıymetli Evrak Hukuku Kitabında Yapılan Düzenlemeler Ve Değişiklik Önerilerimiz”, 2005, 7(Özel Sayı), DEÜHFD, Prof. Dr. İrfan BAŞTUĞ Anısına Armağan, s. 173-222, <<http://earsiv.ersincan.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/20.500.12432/3313/%c4%b0RFAN%20BA%c5%9eTU%c4%9e%20ARMA%c4%9eANI.pdf?sequence=1&isAllowed=y>>, Erişim Tarihi 20

Kasım 2020.

Özdamar M/ Göktürk K/ Can Mehmet Ç/ Kaşak E, Kıymetli Evrak Hukuku, Birinci Bası, Adalet Yayınevi 2020.

Özdemir H, “Kambiyo Taahhütlerinin Şekil Bakımından Geçerliliğine Uygulanacak Hukuk”, 1999, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Eğitim-Öğretim ve Yardımlaşma Vakfı Yayınları No: 7, Prof. Dr. Nihal Uluocak’a Armağan, s. 261-276.

Öztan F, Kıymetli Evrak Hukuku, Güncelleştirilmiş 21. Bası, Turhan Kitabevi 2017.

Öztan F, Kıymetli Evrak Hukuku, 2. Baskı, Turhan Kitabevi 1997 (Öztan, 1997).

Poroy R/ Tekinalp Ü, Kıymetli Evrak Hukuku Esasları (Çek Kanununun Yorumu İle), Gözden Geçirilmiş 21. Bası, Vedat Kitapçılık 2013.

Pulaşlı H, Kıymetli Evrak Hukukunun Esasları, Genişletilmiş ve Güncellenmiş 5. Baskı, Adalet Yayınevi 2017.

Rehfeldt B / Zöllner W, Wertpapierrecht, 10. Auflage, Verlag C H Beck München 1972.

Reisoğlu S, Çek Hukuku, 1. Bası, Yazarın Kendi Yayını 2011.

Schoele W, Der Wechsel, Heft 78, R. Booberg Verlag 1956.

Stanzl G, Wechsel-, Scheck- und sonstiges Wertpapierrecht, I. Band, Hermann Böhlau Nachf. / Graz-Köln 1957.

Şanlı C / Esen E / Ataman-Figanmeşe İ, 2. Bası, Milletlerarası Özel Hukuk, Vedat Kitapçılık 2014.

Şehirali, Feyzan H, “Yargıtay Kararlarında Karşılıksız Çek”, 1997, 52(1-4), AÜSBFD, s. 661-691, <<https://dergipark.org.tr/tr/pub/ausbf/issue/3109/43043>> Erişim Tarihi 20 Kasım 2020.

Teichmann A, Handelsrecht, 3. Auflage, Nomos UTB 2013.

Tekil F, Kıymetli Evrak Hukuku, 1. Bası, Beta Yayınevi 1980.

Teoman Ö, BONO, Yaşayan Ticaret Hukuku (Hukuki Mütalaalar) KİTAP: 12 2004-2007, 2008, s. 123-128 (Teoman, Hukuki Mütalaalar 149).

Turanlı H, “Türk Hukukunda Alonj”, 2017, 3(1), TFM, s. 119-128, <<https://dergipark.org.tr/tr/pub/tfm/issue/31322/341754>> Erişim Tarihi 20 Kasım

2020.

- Uçar S, “6360 Sayılı Büyükşehir Kanun Hükümleri Işığında Çekte “Düzenlenme Yeri” ve “İbraz Süresi” Kavramları Üzerine Bazı Tespit Ve Değerlendirmeler”, 2019, 31(140), TBB, s. 331-354, <<http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2019-140-1824>> Erişim Tarihi 20 Kasım 2020.
- Uyar T, “İcra Hukukunda Bono’nun (Emre Muharrer Senet’in) Geçerlilik Koşulları”, 2008, 20(74), TBB, s. 290-325, <<http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2008-74-395>> Erişim Tarihi 25 Kasım 2020.
- Uyar T/Uyar A/ Uyar C, İcra Hukukunda Kambiyo Senetleri (İİK. 167-170b), 4. Baskı, Bilge Yayınevi 2013.
- Ülgen H / Helvacı / Kaya / Nomer Ertan F, Kıymetli Evrak Hukuku, Güncellenmiş ve Kısmen Yeniden Yazılmış 11. Bası, Vedat Kitapçılık 2019.
- Wiefels J., Recht der Wertpapiere, 41.-43. Tausend Neu bearbeitete Auflage, 9. Band, 1956.

